

BIBLIOGRAFIA

BIBLIOGRAFIA

La bibliografia que presentem inclou els llibres, catàlegs i articles que hem utilitzat directament, d'una manera o altra, per a la redacció del present treball. No es podia incloure tota la bibliografia utilitzada al llarg de la investigació perquè ampliaria desmesuradament el volum de cites, amb llibres i treballs amb poques referències específiques per a la recerca, encara que poguessin ser importants en la formació o la reflexió artística en general. En l'apartat de "Bibliografia general" fem referència estrictament al material utilitzat i dedicat a metodologia d'història de l'art, al tema geogràfic de les perifèries, a la cultura en general, a història de Catalunya o a franquisme, a més dels llibres generals imprescindibles d'història de l'art a Catalunya i a Espanya. També hem inclòs, bé a través de llibres, catàlegs o articles, les referències a la situació artística de les diferents comarques.

A l'apartat de bibliografia específica hem inclòs els materials que fan referència a l'art o la situació històrica a Sabadell. També ens hem limitat als articles inclosos a la redacció, ja que els centenars d'articles utilitzats apareixen als buidats del diari local o de les revistes de la ciutat, que es poden consultar als annexos corresponents.

Finalment, encara que els dos primers apartats bibliogràfics recullen abastament el material utilitzat en la redacció del treball, ha semblat oportú aportar la relació de les publicacions bàsiques dedicades a cada artista tractat. Es posa especial èmfasi en les publicacions aparegudes en el període estudiat, 1939-1960, esmentant altres posteriors només en cas de ser molt importants o recollir actualitzacions bibliogràfiques. L'extensa bibliografia d'alguns artistes faria innecessàriament extensa una cita exhaustiva de tot el material publicat de cadascun d'ells.

ÍNDEX

8.1. BIBLIOGRAFIA GENERAL	
8.1.1. Llibres generals.....	694
8.1.2. Catàlegs generals	705
8.1.3. Articles, ponències, capítols... generals.....	708
8.2. BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA	
8.2.1. Llibres específics.....	719
8.2.2. Catàlegs específics.....	722
8.2.3. Articles específics.....	725
8.3. BIBLIOGRAFIA HISTÒRICA DELS AUTORS	
8.3.1. Antoni Angle.....	739
8.3.2. Llorenç Balsach.....	740
8.3.3. Joan Josep Bermúdez.....	740
8.3.4. Alfons Borrell.....	741
8.3.5. Andreu Castells.....	742
8.3.6. Jaume Deu.....	745
8.3.7. Manuel Duque.....	746
8.3.8. Pere Elies.....	747
8.3.9. Ramon Folch.....	747
8.3.10. David Graells.....	748
8.3.11. Josep Llorens.....	748
8.3.12. Joan Maurí	749
8.3.13. Joaquim Montserrat.....	749
8.3.14. Xavier Oriach.....	750
8.3.15. Josep Plans.....	751
8.3.16. Jordi Roca.....	751
8.3.17. Romà Vallès.....	751
8.3.18. Esteve Valls Baqué.....	753
8.3.19. Joan Vila Casas.....	754
8.3.20. Lluís Vila Plana.....	757

BIBLIOGRAFIA

8.1. BIBLIOGRAFIA GENERAL

8.1. 1. Llibres generals

ADAM, Peter, *El arte del Tercer Reich*, Barcelona, Tusquets, 1992.

AGUILERA CERNI, Vicente, *Iniciación al arte español de la postguerra*,
Barcelona, Península, 1970.

ALCINA FRANCH, José, *Aprender a investigar. Métodos de trabajo para la redacción de tesis doctorales (humanidades y ciencias sociales)*, Madrid, Compañía literaria, 1994.

— *Arte y antropología*, Madrid, Alianza, 1988 (1982).

AREAN, Carlos Antonio, *La escuela pictórica barcelonesa*, Madrid, Publicaciones Españolas, 1961.

— *Veinte años de pintura de vanguardia en España*, Editora Nacional, 1961.

ARNHEIM, Rudolf, *Arte y percepción visual*, Madrid, Alianza, 1989 (1979[1954]).

BARRAL I ALTET, Xavier, *Retallar el blau. Assaig sobre l'art català del segle XX*, Barcelona, Pòrtic, 2001.

BAUER, Hermann, *Historiografía del arte*, Madrid, Taurus, 1984 (1976).

BENET, Josep, *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.

-
- BENTZ i OLIVER, Josep Fèlix, *Abelló*, Barcelona, Editorial AUSA, 1998.
- BONET CORREA, Antonio (Ed.), *Arte del franquismo*, Madrid, Cátedra, 1981.
- BONET, Juan Manuel, *Diccionario de las vanguardias en España 1907-1936*, Madrid, Alianza Editorial, 1995.
- BORJA, Jordi; CASTELLS, Manuel, *Local y global. La gestión de las ciudades en la era de la información*, Madrid, Taurus, 1997.
- BOSCH i MIR, Glòria, *Museu Municipal de Tossa . Secció d'Art Modern*, Tossa de Mar, Ajuntament de Tossa, 1986.
- BOZAL, Valeriano et. al., *España. Vanguardia artística y realidad social. 1936-1976*, Barcelona, Gustavo Gili, 1976.
- *Pintura y escultura españolas del siglo XX (1900-1939)*, *Summa Artis* vol. XXXVI, Madrid, Espasa Calpe, 1992.
- *Pintura y escultura españolas del siglo XX (1939-1990)*, *Summa Artis* vol. XXXVII, Madrid, Espasa Calpe, 1992.
- (Dir.), *Historia de las ideas estéticas y de las teorías artísticas contemporáneas*. Madrid. Visor, 1996.
- BRIHUEGA, Jaime, *Las vanguardias artísticas en España. 1909-1936*, Madrid, Istmo, 1981.
- *Manifiestos, Proclamas, panfletos y textos doctrinales*. Madrid, Cátedra, 1982.
- *La Vanguardia y la República*, Madrid, Cátedra, 1982.
- BÜRGER, Peter, *Teoría de la vanguardia*. Barcelona, Península (1974) 1979.
- CABANA, Francesc, *37 anys de franquisme a Catalunya. Una visió econòmica*. Barcelona, Pòrtic, 2000.

-
- CABAÑAS BRAVO, Miguel, *Política artística del franquismo*, Madrid, CSIC, 1996.
- CABRERA GARCÍA, Maria Isabel, *Tradición y vanguardia en el pensamiento artístico español (1939-1959)*, Granada, Universidad de Granada, 1998.
- CALVO SERRALLER, Francisco, *España. Medio siglo de vanguardia, 1935-1985*, Madrid, Ministerio de Cultura/Santillana, 1985.
- *Del futuro al pasado. Vanguardia y tradición en el arte español contemporáneo*. Madrid, Alianza Forma, 1988.
- CASASSAS, Jordi (Coord.), *Els intel·lectuals i el poder a Catalunya (1808-1075)*, Barcelona, Pòrtic, 1999.
- CASTELLS, Víctor, *Dau al Set, cinquanta anys després*, Barcelona, Parsifal, 1998.
- CHIPP, Herschel B., *Teorías del arte contemporáneo*, Madrid, Akal, (1968) 1995.
- CIRICI PELLICER, A., *Picasso antes de Picasso*, Barcelona, Iberia, 1946.
- *Art i societat*, Edicions 62, 1964.
- *L'art català contemporani*, Barcelona, Edicions 62, 1970.
- Alexandre, *La estética del franquismo*. Barcelona, Gustavo Gili, 1977.
- CIRLOT, J.-E., *Diccionario de los ismos*, Barcelona, Argos, 1949.
- *La pintura abstracta*, Barcelona, Omega, 1951.
- *El estilo del siglo XX*, Barcelona, Omega, 1953.

-
- *Informalismo*, Barcelona, Omega, 1959.
 - *Pintura catalana contemporánea*, Barcelona, Omega, 1961.
 - *Nuevas tendencias pictóricas (1955-1965)*, Barcelona Seix Barral, 1965.
 - *El espíritu abstracto*, Barcelona, Labor, (1965) 1993.
- CIRLOT, Lourdes, *La pintura informal en Cataluña, 1951-1970*. Barcelona, Anthropos, 1983.
- *El grupo Dau al set*, Madrid, Cátedra, 1983.
 - *Últimas tendencias*, a *Historia Universal del Arte*, Barcelona, Planeta, 1993.
- Vè Congrès Espanyol d'Història de l'Art, Actes, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1984.
- CORREDOR-MATHEOS, Josep *La segona meitat del segle XX*, dins *Història de l'Art Català vol. XII*, Barcelona, Edicions 62, 1996.
- CRISPOLTI, Enrico, *Cómo estudiar el arte contemporáneo*, Madrid, 2001.
- CULLA, Joan B.; DE RIQUER, Borja, *El franquisme i la transició democràtica (1939-1988)*, Barcelona, Edicions 62, 1989.
- CUYÀS, Emmanuel, *El manyà encès. En Terri de Mataró explica la seva vida*, Barcelona, Pòrtic, 1985.
- DDAA, *Art Català Contemporani 1970-1985*, Barcelona, Xarxa Cultural, 1985.
- DDAA, *Art Català. Estat de la qüestió*, dins Vè Congrès CEHA, Barcelona, Diputació de Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1984.

- DDAA, *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
- DDAA, *El arte en el Tercer Reich*, Barcelona, Wotan, 1981.
- DDAA, *La crítica de arte en España*, Madrid, Publicaciones Españolas, 1967.
- DDAA, *La cultura bajo el franquismo*, Barcelona, Ediciones de Bolsillo, 1977.
- DDAA, *Introducción a la historia del arte*, Barcelona, Barcanova, 1990.
- DE AZÚA, Félix, *Diccionario de las artes*, Barcelona, Planeta, 1995.
- DE RIQUER, Borja, CULLA, Joan B., *Els franquisme i la transició democràtica (1939-1988)*, Barcelona, Edicions 62, [1989] 2000.
- *Identitats Contemporànies: Catalunya i Espanya*, Vic, Eumo, 2000.
- Dos décadas de cultura artística en el franquismo (1936-1956). Actas del Congreso*, Granada, Universitat de Granada, 2001, 2 vol.
- DURANCAMPS, R. *Lacras de la pintura actual*, Barcelona.
- ECO, Umberto, *Como se hace una tesis*, Barcelona, Gedisa, 1992.
- FERNÁNDEZ ARENAS, J., *Teoría y metodología de la historia del arte*, Barcelona, Anthropos, 1982.
- FERRATER, Gabriel, *Sobre pintura*, Barcelona, Seix Barral, 1981.
- FONTANA, Josep (Ed.), *España bajo el franquismo*, Barcelona, Crítica, 2000 (1986).
- FRANCASTEL, Pierre, *Sociología del arte*, Madrid, Alianza, 1990 (1975 [1970]).
- FUIRIÓ, Vicenç, *Sociologia de l'art*, Barcelona, Barcanova, 1995.

-
- FUSI, Juan Pablo, *Un siglo de España. La cultura*, Madrid, Marcial Pons, 1999
- FUSTER, Joan, *Literatura catalana contemporània*, Barcelona, Curial, 1982 (1971).
- *El descrédito de la realidad*, Barcelona, Ariel, 1975 (Ed. Moll 1955).
- *Literatura catalana contemporània*, Barcelona, Curial, 1982 (1971).
- GADAMER, Hans-Georg, *Verdad y método*, Salamanca, Ediciones Sígueme S.A, 1991.
- GASCH, Sebastià, *La pintura catalana contemporània*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Comissariat de Propaganda, 1937.
- *La pintura abstracta*, Barcelona, Sagitari, 1955.
- *Escrits d'art i d'avantguarda (1925-1938)*, a Càrrec de Joan M. Minguet i Batllori, Barcelona, Edicions de Mall, 1987.
- GAYA NUÑO, Juan Antonio, *Historia de la crítica del arte en España*, Madrid, Ibérico Europea de Ediciones, 1975
- GOMBRICH, Ernst H., *Arte e ilusión*, Barcelona, Gustavo Gili, 1979
- *La imagen y el ojo. Nuevos estudios sobre la psicología de la representación pictórica*, Madrid, Alianza, 1987.
- *Gombrich esencial. Textos escogidos sobre arte y cultura*, Madrid, Debate, 1997.
- *Temas de nuestro tiempo. Propuestas del siglo XX acerca del saber y del arte*, Madrid, Debate, 1997.
- “Enfoques de la historia del arte: tres puntos de discusión” , *Temas de nuestro tiempo. Propuestas del siglo XX acerca del saber y del arte*, Madrid, Debate, 1997.

GRABOLOSÀ, Ramon, *Olot en les arts i en les lletres. L'aportació comarcal als moviments artístics i literaris de Catalunya*, Barcelona, DIROSA, 1974.

GUNTÍN, Florenci, *L'art contemporani des de l'àmbit local*, Barcelona, Pagès editors, Diputació de Barcelona, 1998.

HAUSER, Arnold, *Teorías del arte. Tendencias y métodos de la crítica moderna*, Barcelona, Guadarrama, 1982.

Història de la cultura catalana, vol. X, *Resistència cultural i redreçament, 1939-1990*, Barcelona, Ed. 62, 1998.

Història de la literatura catalana, vol. IX, *Part Moderna*, Barcelona, Ariel, 1987.

HOBBSAWM, Eric, *A la zaga. Decadencia y fracaso de las vanguardias del SXX*. Barcelona, Crítica, 1999 (1998).

JARDÍ, Enric (Dir.), *L'Art català contemporani*, Barcelona, Ediciones Proa, 1972.

— *Els moviments d'avantguarda a Barcelona*, Barcelona, Edicions el Cotal, 1983.

JAUSS, Hans Robert, *Experiencia estética y hermenéutica literaria. Ensayos en el campo de la experiencia estética*, Madrid, Taurus, 1992 (1977).

JULIÀ, Santos, *Un siglo de España. Política y sociedad*, Madrid, Marcial Pons, 1999.

JULIAN, Immaculada, *El arte cinético en España*, Madrid, Cátedra, 1986.

— *Les vanguardes pictòriques a Catalunya al S.XX*, Barcelona, Els llibres de la Frontera, Amèlia Romero Editor, 1986.

— *El cartel republicano en la Guerra Civil*, Madrid, Ministerio de Cultura, DGBA, 1993.

KRAUSS, Rosalind E., *La originalidad de la Vanguardia y otros mitos modernos*, Madrid, Alianza Editorial, (1985) 1996.

- LLORENTE, Angel, *Arte e ideología en el franquismo (1936-1951)*, Madrid, Visor, La Balsa de la Medusa 73, 1995.
- *Arte e ideología en el la España de la postguerra (1936-1951)*, dirigida per Antono BONET CORREA, Madrid, UCM, 2001 (1991), ISBN 84-8466-083-4 ; D.L.M.-30616-2001.
- LUCIE-SMITH, Edward, *Movimientos artísticos desde 1945*, Barcelona, Destino, (1969) 1991.
- LUJÁN, Néstor, *El túnel dels anys 40*, Barcelona, Edicions la campana, 1994.
- MARÍN, Martí, *Els ajuntaments franquistas a Catalunya. Política i administració municipal, 1938-1979*, Lleida, Pagès Editors, 2000.
- MERLI, Joan, *33 pintors catalans*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Comissariat de Propaganda, 1937.
- MIRALLES, Francesc, *L'Època de les Avantguardes 1917-1970 a Història de l'Art Català*, vol. VIII, Barcelona, Edicions 62, 1983.
- *Durancamps*, Barcelona, AUSA, 1991.
- MIRET I SOLÉ, Maria-Teresa, *La premsa a Igualada (1808?-1982)*, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1983, 2 vol.
- MOLES, Joaquim, *La literatura catalana d'Avantguarda 1916-1938*, Barcelona, Antoni Bosch, 1983, p.50-51.
- *La literatura de postguerra*, Barcelona, Rafael Dalmau Editor, 1987 (1966).
- MOLINERO, Carme; YSAS, Pere, *El règim franquista. Feixisme, modernització i consens*, Vic, Eumo, (1992) 1997.
- *Catalunya durant el franquisme*, Barcelona, Empúries, 1999.
- MORÁN, Gregorio, *El maestro en el Erial*. Barcelona, Tusquets, 1998.

-
- MORENO GALVÁN, José Maria, *Introducción a la pintura española actual*, Madrid, Publicaciones Españolas, 1960.
- *Autorcrítica del arte*, Madrid, Península, 1965.
- *La última vanguardia*, Madrid, Magius, 1969.
- NADAL GAYA, J.M., *Pintura y pintores leridanos del Siglo XX*, Lleida, Instituto de Estudios Ilerdenses, CSIC, 1968.
- OCAMPO, Estela; PERAN, Martí, *Teorías del Arte*, Barcelona, Icaria, 1991.
- d'ORS, Carlos, *El noucentisme. Presupuestos ideológicos, estéticos y artísticos*, Madrid, Cátedra, 2.000.
- PÄCHT. Otto, *Historia del arte y metodología*, Madrid, Alianza, 1986 (1977).
- PALOMERA I COSTA, Mª Mercè, *Cent anys de premsa a Ripoll (1881-1980)*, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1982.
- PANTORBA, Bernardino de, *Historia y crítica de las Exposiciones Nacionales de Bellas Artes celebradas en España*, Madrid, Jesús-Ramón García Ramos, 1980.
- PHILLIPS, Estelle M.; PUGH, Dereck S., *Cómo obtener un doctorado. Manual para estudiantes y tutores*, Barcelona, Gedisa, 2001.
- PIZZA, Antonio, *La construcció del pasado*, Madrid, Celeste Ediciones, 2000.
- PRAT PAZ, Esteve, *L'art Castellarenc: Arts plàstiques i visuals. Del neolític als temps presents*, Castellar del Vallès, Arxiu d'Història del Vallès, 1992.
- Primer Congreso de Historia del Arte Valenciano, Actas 1992*, València, Generalitat Valenciana, 1993.

-
- PUIG, Arnau, *Els pros i els contres de la pintura abstracta*, Barcelona, Rafael Dalmau, 1963.
- *Les avantguardes artístiques catalanes*, Barcelona, Barcanova, 1993.
- *Històries de Dau al Set, cinquanta anys*, Barcelona, Thassàlia, 1998.
- PUJADES, Antoni; SOMOZA, Manel; VIDIELLA, Alfons, *La marginació de les nostres comarques (poder comarcal)*, Barcelona, Taller de Sociologia, 1978.
- RÀFOLS, J.F., *Diccionario biográfico de artistas de Catalunya*, 4 vols., Barcelona, Diccionario "Ràfols", 1985.
- RAMÍREZ, Juan Antonio, *Como escribir sobre arte y arquitectura*, Barcelona, Ediciones del Serbal, 1996.
- RIERA, Ignasi, *El meu oncle Pere Quart: Materials per a un retrat*, Barcelona, Edicions la campana, 1992.
- *Els catalans de Franco*, Barcelona, Plaza & Janés, 1998.
- *Joan Oliver/Pere Quart. L'inventor de jocs*, Barcelona, Proa, 2000.
- RISQUES, Manel (dir.), *Història de la Catalunya Contemporània*, Barcelona, Pòrtic, 1999.
- RODRÍGUEZ AGUILERA, Cesáreo, *L'art català contemporani*, Barcelona, Ediciones del Cotal, 1982.
- *Arte moderno en Cataluña*, Barcelona, Planeta, 1986.
- SAMSÓ, Joan, *La cultura catalana: Entre la Clandestinitat i la represa pública (1939-1951)*, Barcelona, vol. I, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994.
- *La cultura catalana: Entre la Clandestinitat i la represa pública (1939-1951)*. Barcelona, vol. II, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.

-
- SATUÉ, Enric, *El disseny gràfic a Catalunya*, Els llibres de la Frontera, Barcelona, 1997.
- SUBIRÀ, Joan, *La premsa a Granollers (1882-1982)*, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1982, 2 vol.
- SUBIRACHS I BURGAYA, Judit, *L'escultura commemorativa a Barcelona fins al 1936* Barcelona, Els llibres de la frontera, 1986.
- *L'escultura commemorativa a Barcelona (1936-1986)*, Barcelona, Els llibres de la frontera, 1989.
- SELLES, Narcís, *Art, política i societat en la derogació del franquisme. L'Assemblea democràtica d'artistes de Girona*, Barcelona, Llibres del Segle, 1999.
- THARRATS, Joan Josep, *Cent anys de pintura a Cadaqués*, Barcelona, Edicions del Cotal, 1981.
- *Dau al Set i la seva època*, Barcelona, Parsifal Edicions, 1999.
- TORRES-GUARDIOLA, Pascal, *Le Cercle Maillol*, Barcelona, Institut Français de Barcelone, Parsifal Edicions, 1994.
- TRIADÓ, Juan-Ramon, *Arte en Catalunya*, Madrid, Cátedra, 1994.
- UREÑA, Gabriel, *Las vanguardias artísticas en la postguerra española. 1940-1959*, Madrid, Istmo, 1982.
- TRIADÚ, Joan, "Plantejament general", *Ètica i estètica dels anys 40-50*, Barcelona, Caixa de Pensions, 1973.
- VIAPLANA, Vicenç, *Manifestacions artístiques a Granollers 1971-1973. L'inflable de Granollers*, Granollers, Ajuntament de Granollers, 2002.
- VIDAL i OLIVERAS, Jaume, *Josep Dalmau. L'aventurer per l'art modern*, Manresa, Fundació Caixa de Manresa, 1993.
- VILA CASAS, Joan, *Escrips*, Barcelona, Albor, 1954.
- *Cartes a un pintor*, Barcelona, Editorial Nova Terra, 1964.

8.1.2. Catàlegs generals

Abelló 75 anys, Mollet del Vallès, Ajuntament de Mollet, Museu Abelló, 1997.

Eduard Alcoy. Art, artífici i realitat (1945-1987). Mataró, patronat Municipal de Cultura, 1999.

75 anys d'art a Girona 1919-1994, Girona, GE i EG, 1994.

El Arte moderno en los Estados Unidos, Barcelona, III Bienal Hispanoamericana de Arte, 1955.

Art i poder. L'Europa dels dictadors, Barcelona, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, 1996.

L'Art no figuratiu a Catalunya, Mataró, 1976.

Arte para después de una guerra, Madrid, Fundación Caja Madrid i Comunidad Autónoma de Madrid, 1993.

Artistas franceses contemporáneos, Barcelona, Instituto Francés de Barcelona, 1945.

Avantguardes a Catalunya 1906-1939, Barcelona, Funadació la Caixa de Catalunya/Olimpiada Cultural, 1992.

Barcelona Madrid 1898-1998, Sintonías y distancias, Barcelona, Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, Comunidad Autónoma de Madrid, 1997.

1939 Barcelona any zero, Barcelona, Museu d'Història de la Ciutat, 1999.

Rafael Benet. Barcelona. Centre de Cultura de la Caixa de Terrassa i Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya., 1997.

III Bienal Hispanoamericana de Arte. Precursores y Maestros del Arte Español Contemporáneo, Barcelona, III Bienal Hispanoamericana de Arte, 1955.

Catalunya. L'Avantguarda de l'escultura catalana, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1989.

Centro y periferia en la modernización de la pintura española (1880-1918), Madrid, Ministerio de Cultura, 1993, catàleg. Madrid, al Palau Velázquez, el 1993 i a Bilbao, al Museo de Bellas Artes, entre 1993 i 1994.

Col·lecció Riera. Anys 40, Barcelona, Generalitat de Catalunya Departament de Cultura, 1994.

Constants de l'art català actual, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1992.

Dau al Set, Barcelona, Museu d'Art Contemporani de Barcelona, 1999.

Dau al set. El foc s'escampa. Barcelona 1948-1955. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1998.

L'Empordà, terra d'artistes 1859-1968. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1994.

Europa de Postguerra 1945-1965 art després del diluvi, Barcelona, Fundació "La Caixa", 1995.

Exposición Nacional de Bellas Artes, Barcelona, Ayuntamiento de Barcelona, 1942

Fornells-Pla, Granollers, Museu de Granollers, 1991.

Idees i actituds. Entorn de l'art Conceptual a Catalunya, 1964-1980, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1992.

Miró, Dalmau, Gasch, l'aventura per l'art modern. Barcelona. Generalitat de Catalunya, 1993.

Mundo de Juan Eduardo Cirlot, València, IVAM, 1996, catàleg.

Picasso, Miró, Dalí y los orígenes del Arte Contemporáneo en España 1900-1936 Madrid. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Ministerio de Cultura, 1991.

Pintors i escultors catalans. La segona avantguarda, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1989.

Pintura contemporània a Lleida 1930-1980, Lleida, Caixa de Barcelona, 1982, catàleg.

Programa d'activitats, 1er semestre de 2001, Girona, Centre Cultural la Mercè, Ajuntament de Girona, 2001.

El Noucentisme. Un projecte de modernitat. Barcelona, Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, Centre de Cultura Contemporània De Barcelona, Enciclopèdia Catalana, SA., 1994.

Sota la boira. Lletres, arts i música a la Girona del primer franquisme. Girona, Museu d'art de Girona, 2000.

Surrealisme a Catalunya 1924-1936. De l'Amic de les Arts al Logicofobisme, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1988.

Tránsitos. Artistas españoles antes y después de la Guerra Civil. Madrid, Fundación Caja Madrid, 1999.

VIDAL I OLIVERAS, Jaume, *Santiago Segura (1879-1918) Una història de promoció cultural*, Sabadell, MAS, 1999, catàleg.

8.1.3. Articles generals

AINAUD de LASARTE, Joan "Dos segles d'Història de l'Art a Catalunya" a *Actes Vè Congrès Espanyol d'Història de l'Art* vol. I, Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1986, pp. 11-16.

"Josep Algueró i Baeza", *Vallès* núm. 359, 12-3-83 [dossier].

ALGUERÓ BAEZA, Josep, "L'art a Granollers 1927-1993", *El 9 Nou*, 13-5-1996.

"Artistes Granollerins al segle XX", *Vallès* núm. 839, 24-12-92, [mongràfic].

BADIA, Montserrat; PARCERISAS, Pilar, "Els anys quaranta. Bases per a una cronologia (1935-1951)", *Col·lecció Riera. Anys 40*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1994.

— "Bibliografia General", *Col·lecció Riera. Anys 40*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1994.

BADIA, Montserrat; PARCERISAS, Pilar; RIBOT, Domènec.: "Els espais d'art contemporani a Catalunya", *Cultura* núm. 64, febrer 1995.

BARRAL I ALTET, Xavier, "Introducció", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.

— "El monument als caiguts de Clarà: Les vicissituds de la col·laboració amb el règim", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.

— "Debat", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.

- BATLLE, Albert; SELLES, Narcís, "Aproximació a la dinàmica artística a Olot. Del desenrotllisme franquista a la monarquia parlamentària", Girona, inèdit, 2001, en curs de publicació, dintre del cicle organitzat pel Museu d'Art de Girona i l'Ajuntament de Girona *60'S versus 80'S a Catalunya*.
- BENET, Rafael, "Tossa, Babel de les Arts", *Art*, vol. II núm. 1, oct. 1934.
- BENTZ I OLIVER, Josep Fèlix, "75 anys amb Joan Abelló i Prat", *Abelló 75 anys*, Mollet del Vallès, Museu Casa Abelló, 1997.
- BOHIGAS, Oriol, "Sobre l'arquitectura dels anys quaranta a Barcelona" a *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
- "Debat", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
- BORJA, Jordi, "Políticas para la ciudad europea de hoy", *Barcelona y el sistema urbano europeo*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona, 1990.
- BORRÀS GUALIS, Gonzalo M., "Centro y periferia en el arte español antiguo y medieval", *Actes*, VIII Congreso Español de Historia del Arte, Cáceres, Junta de Extremadura, 1990.
- BOSCH, Glòria; CLARÀ, Antònia, *Literatura, Música i arts visuals a Catalunya. 60'S versus 80'S*, a *Programa d'activitats, 1er semestre de 2001*, Girona, Centre Cultural la Mercè, Ajuntament de Girona, 2001. Programa 1er semestre de 2001.
- CALVO SERRALLER, Francisco, "Los orígenes de la modernización artística española", *Centro y periferia en la modernización de la pintura española (1880-1918)*, Madrid, Ministerio de Cultura, 1993, catàleg.

CAMPS, Teresa, "Crònica i geografia local dels espais alternatius a Catalunya (1964-1981...)" a *Idees i actituds. Entorn de l'art conceptual a Catalunya. 1964-1980...*, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1992, catàleg.

- "L'opció figurativa en l'art de la postguerra" a *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*", MAS, Sabadell 1999.
- "Compromís ètic i art d'intervenció, una mirada des de la història", SELLES, Narcís, *Art, política i societat en la derogació del franquisme. L'Assemblea democràtica d'artistes de Girona*, Barcelona, Llibres del Segle, 1999.

CANAL I ANFRES, Pius, "Dels feliços anys vint, al malson de les guerres", dins "Artistes granollerins del segle XX", *Vallès*, núm. 839, 24-12-1992.

- "Dels malsons guerrers als anys seixanta o la imaginació al poder", dins "Artistes granollerins del segle XX", *Vallès*, núm. 839, 24-12-92.
- "De la imaginació dels seixanta a l'actualitat", dins "Artistes granollerins" del segle XX, *Vallès*, núm. 839, 24-12-92.

CAPMANY, Maria Aurelia, "Ètica i estètica dels anys 40-50", dins *Ètica i estètica dels anys 40-50*, Barcelona, Caixa de Pensions, 1973.

CASTELLET, J.M. "¿Existe hoy una cultura Española?", AAVV, *La cultura bajo el franquismo*, Barcelona, ediciones de Bolsillo, 1977.

CIRICI I PELLICER, Alexandre, "La generació del mig", *Ètica i estètica dels anys 40- 50*, Barcelona, Caixa de Pensions, 1973.

- "Criteri de tria", *D'Art* 5-6, maig de 1981.
- "Història del disseny a Catalunya", a *1 Disseny Industrial*, dins *Llibre blanc del disseny a Catalunya*, 3 vols, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1982.

CIRLOT, J-E, "Ideología del informalismo", *Correo de las Artes*, desembre 1960.

CIRLOT, Lourdes, "El informalismo pictórico en Barcelona" *d'Art*, 8-9, novembre 1981.

— "Bibliografia sobre l'Art Català de postguerra", *Art Català. Estat de la Qüestió* al Vè CEHA, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1984.

— "Los orígenes de la pintura abstracto-geométrica en Cataluña. El grupo Lais", a Secció II *Lo viejo y lo nuevo en el arte español contemporáneo. Influencias foráneas y manifestaciones autóctonas (1880-1980)*, Vè Congrès Espanyol d'Història de l'Art, Actes, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1984.

— *L'informalisme a Catalunya*, Barcelona, Planeta/ Generalitat de Catalunya, 1990.

— "Debat", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.

COLL I CALDERON, Joan, *La pintura, els nostres artistes i llur obra*, Granollers, Ponència inèdita al Centre d'Estudis De l'Associació Cultural de Granollers, 3-1-1958.

CORREDOR-MATHEOS, Josep, "Los núcleos artísticos Catalanes", *Suma y Sigue*, núm. 5-6, octubre 1963/ març 1964.

— "Avanguardia Catalana", *D'ARS*, núm. 56-57, 1971, p.18-83.

— "La cultura visual, 1939-1957", *Cien años de Cultura Catalana, 1880-1980*, Madrid, Ministerio de Cultura, 1980, catàleg.

— "Escultura monumental i pintura d'inspiració franquista", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.

— “Debat”, *L’Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.

CUADRADO,M; GARCÍA,C; PERPINYÀ,E.: “10 anys del Servei de Documentació d’Història Local de Catalunya de la UB”, dins *Plecs d’història Local*, núm. 73, *l’Avenç* 222, febrer de 1998.

— “CHLIO: La base de dades d’història local de Catalunya”, dins *Plecs d’història Local*, núm. 73, *l’Avenç* 222, febrer de 1998.

— “Les bases de dades comarcals: l’exemple <Codina>”, dins *Plecs d’història Local*, núm. 73, *l’Avenç* 222, febrer de 1998.

DDAA, “Granollers cuna d’artistes”, *Vallès*, 1503, 28-8-68.

D’Ací i d’Allà. Número extraordinari de Nadal dedicat a l’art del segle XX, hivern de 1934.

DE RIQUER, Borja, “Franquisme, transició i democràcia” a Manuel Risques (dir.) *Història de la Catalunya contemporània*, Barcelona, Pòrtic, 1999.

— “Pròleg” a Martí MARÍN, *Els ajuntaments franquistes a Catalunya*, Lleida, Pagès Editors, 2000.

DURAN i RIU, Fina, “Cronologia”, *Informalisme a Catalunya* Barcelona, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1990, catàleg.

FONTBONA, Francesc, “Las artes plásticas (1939-1960)”, *Destino*, núm.2051, 1977, p. 98-101.

— “Catalunya en la dinàmica centro-periferia del arte español moderno”, *Centro y periferia en la modernización de la pintura española (1880-1918)*, Madrid, Ministerio de Cultura, 1993, catàleg.

FREIXA, Mireia; PENA, Ma del Carmen, "El problema centro periferia en los siglos XIX y XX", *Actes*, VIII Congreso Español de Historia del Arte, Cáceres, Junta de Extremadura, 1990.

— "Més sobre el noucentisme perifèric, les arts plàstiques a Sabadell i Terrassa als anys vint" a *Els anys vint en els Països Catalans (Noucentisme/Avantguarda)*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1997.

GASCH, Sebastià, "Pintores jóvenes", *Destino*, núm. 486, 1946.

GIMÉNEZ, Roberto, "Un siglo de pintura", dins "Artistes granollerins del segle XX", *Vallès*, núm. 839, 24-12-1992.

GRANOLL, "Granollers i els artistes", *Granollers Comunidad Cristiana*, núm. 1181- 1182, 22-5-1974.

"Granollers cuna d'artistes", *Vallès* núm.1503, 28-8-68, [monogràfic].

HEGYI, Lóránd, "La lluita pel llenguatge", *Europa de postguerra 1945-1965. Art després del Diluvi*, Barcelona, Fundació Caixa Catalunya, 1995, catàleg.

IVARS, José-Francisco, "El arte", AAVV, *La cultura bajo el franquismo*, Barcelona, ediciones de Bolsillo, 1977.

JARDÍ, Enric, "Debat", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.

JULIAN, Immaculada, "El cartelismo y la gráfica en la Guerra Civil", *España. Vanguardia artística y realidad social. 1936-1976*, Barcelona, Gustavo Gili, 1976.

— "Exposicions i concursos en el període 1936-1939 a Barcelona" a *d'Art*, 8-9, novembre 1981.

-
- “1910-1940”, *Art Català. Estat de la qüestió al Vè CEHA*, Barcelona, Diputació de Barcelona, 1984.
 - “La recuperación de la Vanguardia”, *Primer Congreso de Historia del Arte Valenciano, Actas 1992*, València, Generalitat Valenciana, 1993, pp.589-600.
- LÓPEZ de LUCIO, Ramón, “Transformació de los centros y recualificación de las periferias”, *Ciudad y urbanismo a finales del siglo XX*, València, Servei de publicacions de la Universitat de València, 1993.
- LLORENS, Tomàs, “Trayectoria del concepto de arte catalán de 1939 a 1959”, a Secció II *Lo viejo y lo nuevo en el arte español ontemporáneo. Influencias foráneas y manifestaciones autóctonas (1880-1980)*, Vè Congrès Espanyol d’Història de l’Art, Actes, vol. II, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1984.
- “L’arquitectura del franquisme”, *L’Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
 - “Debat”, *L’Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
- LLORENTE HERNÁNDEZ, Angel, “Las Exposiciones Nacionales de Bellas Artes 1941-1948”, *Arte para después de una guerra*, Madrid, Fundación Caja Madrid i Comunidad Autònoma de Madrid, 1993.
- “¿Hubo un arte falangista?”, *Arte para después de una guerra*, Madrid, Fundación Caja Madrid i Comunidad Autónoma de Madrid, 1993.
 - “Arte ceremonial i arquitectura efímera en el primer franquismo”, *L’Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
 - “Debat”, *L’Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996

-
- “La renovación de la escultura en la postguerra española”, *X Jornadas de Arte Español del Siglo XX. Su perspectiva al final del milenio*. Madrid, C.S.I.C., 2001.
- MAINER, José Carlos, “La invención estética de las periferias”, *Centro y periferia en la modernización de la pintura española (1880-1918)*, Madrid, Ministerio de Cultura, 1993, catàleg.
- MARÍN, Martí, “Govern municipal i actituds polítiques en el Sabadell del franquisme, 1939-1979”, AAVV, *Indústria i ciutat. Sabadell 1800-1980* Barcelona, Fundació Bosch i Cardellach, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994.
- MATEU, Ernest, *Franco a Sabadell*, Sabadell, Archivo Histórico del Municipio, 1942.
- “Metrópolis europees: Perifèries i confins” [dossier de lectura], *Projectar la perifèria*, Barcelona, CCCB, UPB, 1992.
- MINGUET i BATLLORI, Joan M.; VIDAL i OLIVERAS, Jaume, “Avantguardes a Catalunya. Cronologia crítica (1906-1939)”, *Avantguardes a Catalunya. 1906-1939*, Barcelona, Fundació Caixa de Catalunya, 1992.
- MIRALLES, Francesc, “Movimientos y grupos de la postguerra en Catalunya”, *Pro Arte* núm. 12, 1977.
- “Temps d’identitat: evolució i construcció de l’art a la Girona del segle XX”, *75 anys d’art a Girona*, Girona, GE i EG, 1994.
- MURGADES, Josep, “El Noucentisme”, *Història de la literatura catalana. Part Modern*, vol. IX, Barcelona, Ariel, 1985.
- NEL·LO, Oriol, “Políticas urbanas en una Europa en transición”, *Barcelona metrópolis mediterránea*, núm. 15, abril 1990, p.90-96.
- PAGÈS, Manuel, “Medio siglo de arte en Granollers”, dins *Vallès*, 30-8-1950, pàg 43-44.

- PELÁEZ OJEDA, Aurelio, "El arte granollerense en la actualidad, dins *Vallès*, núm. 1066, 30-8-1962, pàg 47-50.
- PENA, Carmen, "Presentación", *Centro y periferia en la modernización de la pintura española (1880-1918)*, Madrid, Ministerio de Cultura, 1993, catàleg.
- PERAN, Martí, SUÀREZ, Àlícia, VIDAL, Mercè, "Opciones i models per a un art modern. Noucentisme i context internacional" a *El Noucentisme. Un projecte de modernitat*, Barcelona, Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura, Centre de Cultura Contemporània De Barcelona, Enciclopèdia Catalana, SA., 1994, catàleg.
- PICAZO, Glòria, "Art i política a Espanya (I), *L'Avenç* núm. 251, octubre 2001.
- "Art i política a Espanya (II). La Guerra Civil i les seves seqüeles (1936-1955), *L'Avenç* núm. 253, desembre, 2001.
- "Art i política a Espanya (III). Els darrers anys del franquisme, 1957-1976, *L'Avenç* núm. 255, febrer, 2001.
- "La història de l'art català. Un debat no iniciat", *L'Avenç*, núm. 268, abril 2002.
- PIÑÓN, Helio, "L'arquitectura del franquisme", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
- "Debat", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
- Plecs d'Història Local*, 73, febrer de 1998, a *L'Avenç*, 222, febrer de 1998, pàgines centrals.
- Plecs d'Història Local*, "Després del congrés", *Plecs d'història local*, 37, febrer, 1992.

- PUIG, Arnau, *L'Art no figuratiu a Catalunya*, Mataró, 1976, catàleg.
- PUIGDEVALL, Ponç, "Eugeni d'Ors i l'esgarrifança estètica", a "Catalans sota Franco. L'impossible lideratge" [dossier], *L'Avenç* núm. 266, febrer, 2002.
- RATÉS, Esther, "Els anys de postguerra", *Pintura contemporània a Lleida 1930-1980*, Lleida, Caixa de Barcelona, 1982, catàleg.
- "Recuperació de les avantguardes", *Pintura contemporània a Lleida 1930-1980*, Lleida, Caixa de Barcelona, 1982, catàleg.
- Reglamento de las Exposiciones Nacionales de Bellas Artes*, Madrid, Ministerio de Educació Nacional, Dirección general de Bellas Artes, 1959.
- ROCA, Francesc, "La perifèria és el centre, les comarques són les ciutats, els districtes són les comarques", *Quaderns d'alliberament*, núm. 12, Barcelona 1986.
- ROSÈS, A., "L'art, entre la por i l'esperança. Arts plàstiques al Camp de Tarragona. 1960-1980", Girona, inèdit, 2001, en curs de publicació, dintre del cicle organitzat pel Museu d'Art de Girona i l'Ajuntament de Girona *60'S versus 80'S a Catalunya*.
- RIFÀ I SAIS, Santi, "Bibliografia General" dins *Xarxa Cultural*, Barcelona, 1985.
- SABATÉ, Flocel, "L'estructuració territorial de Catalunya. Crònica del V Congrés Internacional d'Història Local de Catalunya", *Plecs d'història local*, 85, febrer, 2000.
- SANTOS TORROELLA, Rafael, "L'art dels anys quaranta a Barcelona. <<De la pintura de l'estraperlo>> a *Dau al Set*", a *Col·lecció Riera. Anys 40*, Barcelona, Generalitat de Catalunya Departament de Cultura, 1994, catàleg.
- SAMSÓ, Joan, "Literatura i franquisme", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.

- SDHLC, *Bibliografia sobre el Vallès Occidental (1700-1993)*, Barcelona, Consell Comarcal del Vallès Occidental , 1994. (SDHLC Servei de Documentació d'Història Local de Catalunya).
- TÀPIES, Antoni, "Testimoni personal", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
- "Debat", *L'Art de la victòria. Belles arts i franquisme a Catalunya*, Barcelona, Columna, 1996.
- TEIXIDOR, Joan, "Tiempo de Bodegones", *Destino*, núm. 315, 31-7-1943.
- "Grandeza y miseria de nuestra vida artística". *Destino* , núm. 367, 29-7-1944.
- VÀZQUEZ, Eva, "El llenguatge de les arts", *Sota la boira. Lletres, arts i música a la Girona del primer franquisme (1939-1960)*, Girona, Museu d'Art de Girona, Diputació de Girona, 2000, pp.87-190.
- VICENS, Francesc, *El "Dau al set", a Ètica i estètica dels anys 40-50*, Transcripció de la conferència donada el 29-11-1973, Barcelona, Caixa de Pensions, 1973.
- VIDAL I OLIVERAS, Jaume, "Los Salones de Octubre en Barcelona (1948-1957)", *Tránsitos. Artistas españoles antes y después de la guerra civil*, Madrid, Fundació Caja Madrid, 1999.
- VIDAL VILLA, José Maria, "Un món desigual" a Rosa ASCON et.al., *La població i l'economia en el territori mundial*, a *Geografia Universal*, vol.II, Barcelona, ED. 92, 1991.

8.2. BIBLIOGRAFIA ESPECÍFICA

8.2.1. Llibres específics

ALCOLEA GIL, Santiago, *Els edificis de la Caixa d'Estalvis de Sabadell. Una mostra del modernisme català*, Barcelona, Fundació Caixa de Sabadell, 1994.

Almanac de les arts, Sabadell, Joan Sallent, 1924.

Almanac de les arts, Sabadell, Joan Sallent, 1925.

Almanac del Diari Sabadell, Sabadell, Diari Sabadell, 1928.

ARÚS, Joan, *Les posicions extremes en l'art i la poesia actuals*, Barcelona, Ariel, 1955.

— *Un espectador ante la moderna pintura*, Barcelona, Ariel, 1958.

AYMERICH, Dionísia; VILAR, Josep Maria, *L'Escola Municipal de Música de Sabadell, un segle d'història*, Sabadell, Ajuntament de Sabadell, 1992.

BACH, Miquel, *La Colla de Sabadell. Entre el Noucentisme i l'Avantguarda*, Sabadell, Fundació la Mirada, 2002, textos.

BALSACH PEIG, Maria Josep, *El signe, el gest i l'acció: El "Grup Gallot"*, Bellaterra UAB, Tesi de llicenciatura dirigida per Teresa Camps, 1982.

BARDÉS, Ramon, *Un de nosaltres (1936-1939)*, Sabadell, Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats, 1985.

BENAU, Josep Maria; CALVET, Jordi; CASALS, Lluís; DOMINGO, Artur; POZO, José Antonio, *La República i la Guerra Civil. Sabadell 1931-1939*, Sabadell, Ajuntament de Sabadell, 1986.

- BENAU, Josep Maria; CALVET, Jordi; DEU, Esteve, *Indústria i ciutat. Sabadell, 1800-1980*, Barcelona, Fundació Bosch i Cardellach i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994.
- BORDAS I CONTEL, Francesc, *La pintura sabadellenca al seu Museu*, tesi de llicenciatura, inèdita, dirigida per Rafael Santos Torroella, Universitat de Barcelona, 1983.
- Brull-Braut*. Barcelona, Gran Enciclopedia Vasca, Maestros actuales de la pintura y escultura catalanas 47, 1979.
- CALVET, Jordi, *La indústria tèxtil llanera a Espanya, 1939-1959*, Sabadell, Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats, 1992.
- CARRERAS COSTAJUSSÀ, Miquel, *Elements d'Història de Sabadell*, Sabadell, Caixa d'Estalvis de Sabadell, 1992 (1932). L'edició és un facsímil que la Caixa de Sabadell va fer el 1967.
- CASAMARTINA I PARASSOLS, Josep, *Vila Arrufat a Sabadell*, Barcelona, Comissió pro Centenari del pintor Antoni Vila Arrufat, 1994.
- CASTELLS I PEIG, Andreu, *Antologia*, Sabadell, Ajuntament de Sabadell, 1956.
- *L'art sabadellenc, assaig de biografia local*, Sabadell, Riutort, 1961.
- *Fidel Trias Pagès, artista*, Sabadell, Riutort, 1972.
- *Sabadell, informe de l'oposició. El franquisme i l'oposició sabadellenca. 1939-1976*, vol VI, Sabadell, Riutort, 1983, 6 vol.
- DEU, Esteve (Et. Alt.); CALVET, Jordi; MARÍN, Martí; SALA-SANAHUJA, Joaquim, *Sabadell al SXX*, Barcelona, Eumo, 2000.

GRAU i LÓPEZ, Antoni, *Cent anys de la vida sabadellenca*, Sabadell, Edició de l'autor, 1995.

MARCET I COLL, Josep Maria. *Mi ciudad y yo. Veinte años en una alcaldia. 1940- 1960*. Barcelona, 1963.

MARÍ, Antoni, *Entre l'avantguarda i la tradició: I. Horitzó històric i estètic dels artistes del centenar. 1993, Any dels centenaris a Sabadell*, Sabadell, Ajuntament de Sabadell, 1993.

MATAS, Joan, *La jove pintura local*, Biblioteca Sabadellenca 15, Sabadell, Joan Sallent, 1927.

MATEO, Joan, *Vila Puig*, Sabadell, La mà trencada, 1934.

MIRALLES, Francesc, *Durancamps*, Barcelona, AUSA, 1991.

Pintures al Banc de Sabadell, Barcelona, Banc de Sabadell, 1981.

Pintures al Banc de Sabadell, Barcelona, Banc de Sabadell, 1988.

Pintures al Banc Sabadell, Barcelona, Banc Sabadell, 1996.

Pintures al Banc Sabadell, Sabadell, Fundació Banc Sabadell, 2001.

PUIG I PUJOL, Joan, *86 anys de premsa local: Sabadell 1853-1938*. Sabadell, Riutort, 1972.

PUIG, Jaume, *El procés de formació de la ciutat de Sabadell*, Sabadell, Ajuntament de Sabadell, 1991.

SARRÀ SERRAVINYALS, Salvador, *Cant a la ciutat obrera*. Mèxic, Club del Llibre Català, 1959.

SDHLC (Servei de Documentació d'Història Local de Catalunya), *Bibliografia sobre el Vallès Occidental*, Barcelona, Consell Comarcal del Vallès Occidental, 1994.

TORRELLA, Josep, *El cine amateur español*, Barcelona, Centre excursionista de Catalunya, Secció de Cinema, 1950.

— *Una història de Sabadell per a tots*, Sabadell, Amics de les Arts i de les Lletres, 1981.

— *Vida teatral sabadellenca*, Sabadell, Fundació Amics de les Arts i de les Lletres de Sabadell, 1988.

— *Rodatges de postguerra a Barcelona*, Barcelona, Institut de Cinema Català, 1991.

— *Cinquanta anys de la Fundació Bosch i Cardellach 1942-1992*, Sabadell, FBC, 1995.

TORRELLA i PINEDA, Josep; BEORLEGUI i TOUS, Josep, *Sabadell, un segle de cinema*, Sabadell, Fundació Amics de les Arts i de les Lletres de Sabadell, 1996.

Joan Vila Cinca. Llibre d'homenatge, Sabadell, 1936.

8.2.2. Catàlegs específics

L'Altra col·lecció del Museu d'Art de Sabadell, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1996.

Brull. Sabadell, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, 1969.

J. M. Brull i Pagès [1907-1995]. Sabadell, Fundació Caixa de Sabadell, 1998.

-
- La Col·lecció 1875-1936*, Sabadell, MAS, 2002, catàleg de la col·lecció permanent.
- Del nuagisme a la crisi de l'art informal. Art a Sabadell 1957-1970*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 2001
- Durancamps. Col·lecció del Museu d'Art de Sabadell*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1998.
- Dona i treball tèxtil, Sabadell, 1900-1960*. Sabadell, Museu d'Història de Sabadell, 1999.
- Èczema. Del contextualisme a la postmodernitat 1978/1984*, Sabadell, MAS, 2002.
- Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1999.
- Exposició del llegat Lluís Elías i Bracons*, Sabadell, MAS, 1977.
- Exposición de la Escuela Industrial y de Artes y Oficios de Sabadell*, Sabadell, 1964
- Expositions 97-98*. Sabadell. Alliance Française, 1997.
- Camil Fàbregas. 50 anys d'escultura a Sabadell i antològica de retrats*, Sabadell, Ajuntament de Sabadell, 1971.
- Grup Gallot*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1981.
- Grup Z de Valencia*, Sabadell, Academia de Bellas Artes de Sabadell, 1950.
- Gubern*. Sabadell, Agrupació Narcís Giralt, 1981.
- Homenatge Joan Vila Cinca*, Sabadell, 1932.

Llegat Enric Palà Girvent, Sabadell, MAS, 1977.

Llegat Maria Cladellas, Sabadell, MAS, 1975.

Modest de Casademunt, Museu d'Art de Sabadell. Exposició del 5 del 9 al 9 del 12 de 2001.

Ricard Marlet, Exposició del centenari 1896-1996, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell i Fundació Caixa de Sabadell, 1996.

Primer Salón de Arte Actual, Sabadell, Academia de Bellas artes de Sabadell, 1950.

Primera Biennial del Vallès, Granollers, Fundació Caixa de Pensions, 1986.

Raimon Roca, una vocació per la pintura, Sabadell, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, 2000.

Ruta de Pintors. Paisatges del riu Ripoll 1887-1998, Exposició organitzada per la Fundació Caixa Sabadell, entre el 2 de setembre i el 31 d'octubre de 1999.

Sabadell a l'aparador de 1929, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1998.

Sala de Arte Actual, Sabadell, Academia de Bellas Artes de Sabadell, 1958

Salón Bienal de Bellas Artes (I), Sabadell, Academia de Bellas Artes, 1953

Salón Bienal de Bellas Artes (II), Sabadell, Academia de Bellas Artes, 1955

Salón Bienal de Bellas Artes (III), Sabadell, Academia de Bellas Artes, 1957

Salón Bienal de Bellas Artes (IV), Sabadell, Academia de Bellas Artes, 1959

Salón Bienal de Bellas Artes (V), Sabadell, Academia de Bellas Artes, 1965

Salón Bienal de Bellas Artes (VI), Sabadell, Academia de Bellas Artes, 1967

Salón Bienal de Bellas Artes (VII), Sabadell, Academia de Bellas Artes, 1969

Salón Bienal de Bellas Artes (VIII), Sabadell, Academia de Bellas Artes, 1971

Segundo Salón de Arte Actual, Sabadell, Academia de Bellas Artes de Sabadell, 1952

Fidel Trias (1918-1971), Sabadell, Fundació Caixa de Sabadell, 1997.

Vila -Puig 1890-1990, Barcelona, Galeria Manel Mayoral, 1990.

Vila Puig i la seva època. Centenari Vila Puig, Sabadell, Acadèmia de belles Arts, Fundació amics de les Arts i les Lletres, 1991.

Màrius Vilatobà Ros, Sabadell, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, 1970.

8.2.3. Articles, ponències, capítols,... específics

A. [Andreu CASTELLS], "Abella Solanes, en la Academia de Bellas Artes", *Sabadell*, 13-3-1948.

— "Breve comentario sobre la exposición colectiva de artistas sabadellenses. Fiesta mayor 1948", *Sabadell*, 18-8-1948.

ALAVEDRA i SUBIRANAS, Joan, "La Banda Municipal de Música de Sabadell, una música oficial del municipi (1856-1981)", *Arraona*, núm.4, Sabadell, 1989, p.54.

ALBAREDA BOSCH, Francesca, "L'ensenyament primari a Sabadell, 1939-1945", *Arraona*, núm.5, Sabadell, 1989, p.55-62.

ARÚS, Joan, "Caricatura de caricaturas. Ante la exposición de Vila Casas", *Tribuna*, 27-1-1940.

-
- “Las artes. Ante la exposición de Juan Vilatobá”, *Boletín de información local de FET y de las JONS*, 17-12-1940.
- Franco”, MATEU, Ernest, *Franco a Sabadell*, Sabadell, Archivo Histórico del Municipio, 1942. (Sonet dedicat a Franco)
- Novedad, originalidad”, *Sabadell*, 28-5-53.
- ALZUETA, Miquel, "Èczema, una revista per a la revolució", *Mundodiario*, 3-9-1978.
- BACH, Miquel, "Pròleg i notícia d'Armand Obiols", *Armand Obiols Mirall antic i altres poemes*. Sabadell, Ajuntament de Sabadell, 1988.
- "El coro de Santa Rita, Altrament anomenat Grup de Sabadell (I)" *Arraona*, núm. 9, 1991, p. 67-80.
- "El coro de Santa Rita, Altrament anomenat Grup de Sabadell (II)" *Arraona*, núm. 10, 1992, p. 59-75.
- "Una mirada indiscreta", *Nexos* núm. 22, Barcelona, 1999, p. 2-15.
- BALSACH, M.J. "L'exploració d'un nou llenguatge. L'art a Sabadell, 1957-1959", *Del nuagisme a la crisi de l'art informal. Art a Sabadell 1957-1970*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 2001, catàleg.
- BASSEGODA NONELL, Joan, "La col·lecció del Banc Sabadell", *Pintures al Banc Sabadell*, Barcelona, Banc Sabadell, 1996.
- M.B. [Martí BASTÉ], "Sobre pintura", *Sabadell*, 19-4-1952.
- BELTRÁN, José, "Acerca de un arte falangista", *Sabadell*, 5-8-56.
- BOHIGAS, Oriol, "un arte nuevo", *Riutort* núm. 6, maig de 1958.

- CALVET i PUIG, Jordi. "L'aportació historiogràfica d'Andreu Castells (1918-1987)", *Arraona*, núm.1, Sabadell, 1987, p.27-42.
- "Indústria i finances: De la Guerra Civil a la dècada dels seixanta" a *Indústria i ciutat. Sabadell 1800-1980*. Barcelona, Fundació Bosch i Cardellach, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994.
- "La societat", a DEU, Esteve; CALVET, Jordi; MARÍN, Martí; SALA-SANAHUJA, Joaquim, *Sabadell al SXX*, Barcelona, Eumo, Ajuntament de Sabadell, Fundació Caixa de Sabadell, 2000.
- CARBONELL, Óscar "La Sala Sabadell, Aportació de la ciutat a l'Exposició Internacional de 1929" a *Sabadell a l'aparador de 1929*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1998, catàleg.
- CARDONA, Josep, "De la vida i de la immortalitat d'En Joaquim Folguera", *Garba*, núm. 19-22, oct. 1921.
- CARNER, Josep, "A la donzella del Tramvia", *Garba*, Sabadell, núm. 12, 1-4 de 1921, poema.
- CARRERAS, Miquel, "De la gènesi i la glòria de Catalunya (I)", *Paraules*, núm. I, època II, gener 1923, p. 3, i (II) *Paraules*, núm. 2-3, època II, febrer-març 1923, p.19.
- "Anticipacions sobre el futur de la cultura catalana" a *Almanacs de les Arts de 1925*, Sabadell, Impremta Sallent, 1925, pp.99-101.
- CASALS I GARCÍA, Lluís "Joan Oliver i la "Colla Sabadell", Conferència, Sabadell, *Quaderns d'arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach* núm. XXXVII, 26-5-1981.
- CASAMARTINA i PARASSOLS, Josep, "Estudi preliminar", *La muntanya i el meandre*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1989.

CASAÑAS GURI, Tomàs, "La col·lecció del Banc de Sabadell", *Pintures al Banc Sabadell*, Sabadell, Fundació Banc Sabadell, 2001.

CASTELLS, Andreu, "Glosas y semblanzas", *Sabadell*, 8-2-1947.

- "Apuntes para una semblanza de Jaime Gómez", *Sabadell*, 31-7-1947.
- "En torno <de la conferencia sobre José Maria de Sert> y en defensa de Manolo Hugué", *Sabadell*, 23-3-1948.
- "En torno <<De la conferencia sobre José Maria Sert>>", *Sabadell*, 1-5-1948.
- "Secreto para el <<Graftsmanship>> de Salvador Dalí y para Salvador Dalí", *Sabadell*, 2-9-1948.
- "Dos oportunidades ciudadanas", *Sabadell*, 9-3-1950.
- "Vida y obra de Picasso. Conferencia de Cirici Pellicer en la Caja de Ahorros", *Sabadell*, 8-6-1950.
- "Primer Salón de Arte Actual", *Sabadell*, 25-11-1950.
- "Hoy, tercera fase crucial del arte ciudadano", *Sabadell*, 18-6-55.
- *Informe sobre el Museu d'Art*, Sabadell, Secretariat del Museu d'Art de Sabadell, 31 de març de 1978. Text mecanografiat de 80 pàgines.
- *Quaranta-dos anys de diaris sabadellencs en català (1897-1938)*, Sabadell, Riutort, 1976 (segons SDHL, DHMC UAB 1980¿?).
- "Praxis i cronologia del Grup Gallot a vint anys vista", *Grup Gallot*, Sabadell, MAS, 1981, catàleg.

CASTELLS, Marc, *Sala tres 16 de desembre de 1972-15 de juny de 1978*. Treball monogràfic inèdit per a la UAB. Sabadell.

CIRICI PELLICER , A., "Unos Limbos y un cielo", *Riutort* núm.33, setembre de 1960.

CIRLOT, J.-E., "El Grupo Gallot", *Correo de las Artes*, núm 28, octubre-novembre de 1960.

CLAPÉS, Lluís, "El Museu d'Art", *Arraona* núm. 12, tardor 1981, pp.23-35.

CODINA FATJÓ, Salvador, "Records i vivències personals de la Guerra Civil", [AHS, R.4.796, 8au 92-18]

Col·lecció de pintura, Sabadell, Fundació Banc Sabadell, 2000

"Coloquio sobre las ponencias", a secció II *Lo viejo y lo nuevo en el arte español contemporáneo. Influencias foráneas y manifestaciones autóctonas (1880-1980)*, Actes del Vè Congrès Espanyol d'Història de l'Art, Barcelona 29-10/3-11 de 1984, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1986, vol. II, pp.304-305.

COSTA DOMÈNECH, Manuel, "Las actividades artísticas en nuestra ciudad", *Sabadell*, 25-1-1944.

COSTA FERNÁNDEZ, Manel, "La VII Bienal de Bellas Artes, en puertas", *Sabadell*, 19-4-69.

— "VII Bienal de Bellas Artes de Sabadell", *Sabadell*, 1-5-69.

— "VIII Bienal de Bellas Artes de Sabadell", a *Sabadell*, 20-5-71.

CRUSAFONT PAIRÓ, M. Evolución es constante novedad", *Sabadell*, 6-6-53.

CUSCÓ i AYMAMÍ, Joan, "Semblança de *Quadern*", *Quadern* núm.100, abril 1995, Sabadell, p. 584-587.

DAVID, Joan, "Tres notes sobre art", *Almanacs de les Arts de 1925*, Sabadell, Impremta Sallent, 1925, pp. 165-172.

-
- “La exposición de pinturas de Mario Vilatobá en la Academia de Bellas Artes”, *Tribuna*, 20-2-1940.
 - "La exposición colectiva de pintura local de la Academia de Bellas Artes" a *Boletín de informació Local de FET i de las JONS*, 27-3-1940
 - “Las bellas artes en Sabadell, notas para un estudio histórico”, *Museo de la ciudad*, Sabadell, Museo de Sabadell, 1944.
 - "Las Exposiciones de la Academia de Bellas Artes y el Círculo Sabadellés", *Sabadell*, I, 22-6-46; II, 28-6-46 i III, 2-7-46.
 - “IV Saló Biennal de Belles Arts, 1959”, *Alba* núm. 113-114, juliol-agost 1959, p.400.
 - “Exposició Picasso”, *Alba*, núm. 119, gener 1960, p.6-8.

DALMASES, Antoni, "L'Ambient cultural fins els anys trenta" a *Sabadell a l'aparador de 1929*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1998. És el catàleg de l'exposició organitzada pel MAS del 3-2 al 26-7 de 1998.

“De cara al futurisme” [secció col·lectiva], *Garba*, núm. 8, 1-2-1921, pp.7-12.

FERRÀNDIZ i CIVIL, Àngels, “La <<Sección Femenina de FET y las JONS>>”, *Sabadell, 1939-1945*, *Arraona*, núm.5, Sabadell, 1989, p.43-53.

FORRELLAD i DOMÈCH, Maria Dolors. “La col·lecció de museu, avui”, *Arraona*, núm.2, Sabadell, 1988, p.73-77.

FREIXA, Mireia, “Sabadell dins les segones ciutats. Modernisme, noucentisme i avantguarda”, *La Col·lecció 1875-1936*, Sabadell, MAS, 2002, catàleg de la Col·lecció Permanent.

GALLEGO, J., “¿Por qué el Arte está en decadencia”, *Sabadell*, 3-12-1949.

- Garba. Número extraordinari dedicat a la poesia Catalana*, núm.16-17-18, juliol 1921, p. 7-25.
- GARRIGA GUSI, Josep Oriol, "Crònica d'un malson: vivències i dibuixos" [AHS, R.9381 4art 202-3]
- GARRIGA I MANICH, Joan, "Las bellas artes en Sabadell, notas para un estudio histórico". Sabadell, *Museo de la ciudad de Sabadell*, 1944.
- GARRIGA I MANICH, Joan, "Entrevista", *Sabadell*, 19 de gener de 1988.
- GASCH, Sebastià, "Cosideraciones sobre el arte contemporáneo", *Sabadell*, 26-8-1950.
- GERONA, Joan, "Medio siglo de vanguardismos", *Sabadell*, I, 4-7-1950; II, 6-7-1950; III, 26-8-1950 i IV, 7-9-1950.
- GIMÉNEZ TRESSERRAS, Montserrat; PUCHAL SÁNCHEZ, Miquel, *Camil Fàbregas*, Sabadell, treball premiat per la Fundació Obra Social de la Caixa de Sabadell, 1996.
- GIRAVENT, Jaume, "Crònica de l'activitat cinematogràfica i teatral del Sabadell dels anys 1939 al 1959" a AAVV, *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*, Sabadell, MAS, 2000.
- HUGUÉ, Manolo, "Palabras del escultor Manolo Hugué", *Sabadell*, 19-5-1945.
- HUTESÀ COSTAJUSSÀ, Joaquim, "El periodisme en règim democràtic", Sabadell, Associació de la Premsa de Sabadell, 1936.
- IZARD, Isabel, "La vida musical de Sabadell" a AAVV, *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*, Sabadell, MAS, 2000.
- JAURÉS, Pascual, "Carta a los críticos. Un pintor ante la rosa de los vientos", *Sabadell*, 25-2-1947.

JONNY, Josep Maria, "Dos grandes pintores vallesanos", *Sabadell*, 31-7-1942.

JULIAN GONZALEZ, Immaculada, "El <<Grup Gallot>> de Sabadell (1960-1960)", a Secció II *Lo viejo y lo nuevo en el arte español ontemporáneo. Influencias foráneas y manifestaciones autóctonas (1880-1980)*, Actes del Vè Congrès Espanyol d'Història de l'Art, Barcelona 29-10/3-11 de 1984, Barcelona, Generalitat de Catalunya, 1986, vol. II, p.273.

LLOMCH i SALAS, Joan, "¿Qué fou, què és i què representa l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell?", *Academia de Bellas Artes 1876*, Sabadell, Academia de Bellas Artes, 1962.

LLOMCH i SALAS, Joan; VILA ARRUFAT, A., *Camil Fàbregas. 50 anys d'escultura a Sabadell i antològica de retrats*, Ajuntament de Sabadell, 1971.

LLOPIS, Arturo, "Una ciudad en marcha: Sabadell", *Destino* núm. 602, 19-2-1949

LLORENS, Josep Maria, "Art Abstracte", *Alba*, núm. 128, oct. 1960, p.128.

LÓPEZ PICÓ, J.M., "Revivint amb En Folguera", *Garba*, núm. 19-22, oct. 1922.

LOZANO MOYA, Rossend, "El Cenacle. L'art de postguerra a Sabadell", *Arraona* núm. 20, primavera 1997.

— "La revista *Riutort* i les avantguardes artístiques a Sabadell, 1956-1965", *Arraona* núm. 22, hivern 1999.

— "Vint anys d'art a Sabadell", *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1999, catàleg, comissari de l'exposició.

— "Raimon Roca, un home dedicat a la pintura", *Raimon Roca, una vocació per la pintura*, Sabadell, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, 2000.

-
- “El Sabadell de Fina Miralles”, *Fina Miralles. De les idees a la vida*, Sabadell, MAS, 2001, catàleg.
- MAESTRO i GARCÍA, Jesús, “El cost humà de la Guerra Civil a Sabadell, Els morts al front”, *Arraona*, núm.1, Sabadell, 1987, p.53-66.
- MARAGALL, Joan Antoni, “Una visita a la pintura del Banc de Sabadell”, *Pintures al Banc de Sabadell*, Barcelona, Banc de Sabadell, 1981.
- “Continuïtat de la col·lecció”, *Pintures al Banc de Sabadell*, Barcelona, Banc de Sabadell, 1988.
- MARÍN i CORBERA, Martí, “Premsa i poder en el Sabadell de la postguerra, 1939-1942”, *Arraona*, núm.13, Sabadell, 1993, p.41-59.
- “L’Ajuntament de Sabadell en el període franquista: l’articulació política municipal, 1939-1979”, *Arraona*, núm.9, Sabadell, 1991, p.81-94.
- MARTINELL, César, “Prólogo” a Joan ARÚS, *Un espectador ante la moderna pintura*, Barcelona, Ariel, 1958, p.8.
- MAS GOMIS, Lluís, *Procés històric evolutiu del Museu de Sabadell*, Sabadell, Fundació Bosch i Cardellach, 1957, Ponència llegida el 2 de març de 1957.
- MATAS, Joan, “Joan Vila Cinca”, *Graba*, núm.7, 15-1-1921, p.8-9.
- “La pintura d’en Francesc Gimeno”, núm. 8, 1-2-21, p. 4-5.
- “Exposició Planas Dòria”, núm. 9, 15-2-21, p. 11.
- “Joan Martí” , núm.10, 1-3-21, p. 11-12.
- “Un artista original. Ramon de Capmany”, *Paraules*, núm. 2-3, època II, febrer-març 1923, p.28.

-
- “De la vida i de les arts”, *Paraules*, núm. 4 i 5, època II, abril-maig 1923, p. 51-53.
- MARTÍ BASTÉ, Antonio, “De arte”. *Boletín de Información Local F.E.T y de las J.O.N.S.*, Sabadell, núm. 47, 18-1, 1941.
- MARSÀ, Àngel, *2º Salón de Arte Actual*, Sabadell, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, febrer-març de 1952, text introductori del catàleg.
- MAURÍ ESPADALER, Joan, *Picasso*, Conferència inèdita, 1936; transcripció realitzada per la seva germana Concepció Maurí Espadaler.
- MESTRE, Ramon, *Sabadell*, 25-12-58.
- MIRALLES, Francesc, “Notes sobre pintura catalana contemporània”, *Pintures al Banc Sabadell*, Sabadell, Fundació Banc Sabadell, 2001.
- MOLINERO, Carme; YSÀS, Pere, “Els industrials llaners. Una aproximació a la seva trajectòria durant el franquisme”, *Arraona*, núm.8, Sabadell, 1991, p.47-61.
- MONREAL TEJADA, Lluís, “Una reflexión para los artistas jóvenes”, *Boletín de información Local de FET i de las JONS*, 11-11-1941.
- MONTSERRAT, Joaquim, *Sabadell*, “Academia de Bellas Artes de Sabadell <<Sala de Arte Actual>>”, 20-12-1958.
- MORERA, Jacinto, “Carta abierta a Andrés Castells”, *Sabadell*, 16-9-1948.
- M.O.S., “Cuatro generaciones opinan sobre el II Salón Bienal. Antonio Vila Arrufat, Juan Maurí, Andrés Castells y Ramón Folch.”, *Sabadell*, 14-5-1955.
- OLIVER, Joan, *Paraules introductòries al llibre de Joan Vila Casas, Escrits*, Barcelona, Albor, 1954.

PEDROSA, Jordi; TORRELLA, Engràcia, "Una mirada al fons del Museu d'art de Sabadell", *La Col·lecció 1875-1936*, Sabadell, MAS, 2002, catàleg de la Col·lecció Permanent.

Pinacoteca Banc Sabadell. [Http://WWW.Bancsabadell.com/pinacoteca](http://WWW.Bancsabadell.com/pinacoteca)
[funcionant a partir de 1996]

PUIG i VALLS, Angelina, "Nivell de Vida, condicions laborals i mobilització antifranquista a Sabadell, 1940-1970. Una aproximació des dels testimonis orals". *Arraona*, núm.8, Sabadell, 1991, p.63-75.

PUJOLS, Francesc, "La pintura francesa del segle XIX", *Garba*, núm. 7, 14-1-1921.

Què és i què serà el Museu d'Art, Sabadell, MAS, 1980.

RIERA, Ignasi, "Literatura Sabadellenca entre 1939 i 1959", *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1999.

RIPOLL, Joan, "Noucentisme i avantguarda. Tres fites Sabadellenques", *Quaderns d'arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach* núm. LXXVII. Sabadell, Fundació Bosch i Cardellach, 1996.

RIU, M., "Cutura comarcal. Sabadell", *Destino* núm. 991, 4-8-1956.

ROCA i GARRIGA, Pere, "Crònica cultural de la ciudad. Años 1948-1949", *Arrahona*, núm. 1-2, 1950.

— "Resum de les activitats culturals sabadellenques 1954-1957", Sabadell, FBC, 1957

ROSELL, Amadeu, *Agrupació Narcís giral per dintre*, 1979.

SALA-SANAHUJA, Joaquim, "Pensament i producció cultural", a DEU, Esteve (Et. Alt.); CALVET, Jordi; MARÍN, Martí; SALA-SANAHUJA, Joaquim, *Sabadell al SXX*, Barcelona, Eumo, Ajuntament de Sabadell, Fundació Caixa de Sabadell, 2000.

— “1957-1971: de les idees al canvi”, *Del nuagisme a la crisi de l’art informal. Art a Sabadell 1957-1970*, Sabadell, Museu d’Art de Sabadell, 2001, catàleg.

SANAHUJA I CAPELLA, Daniel, “historial artístic del mestre Josep Masllovet i Sanmiquel. Text mecanografiat, FBC, 11-5-1983.

SALVAT-PAPASSEIT, Joan, “Res no és mesquí...”, *Garba*, núm. 12, 1-4-1921, poema.

— “Una generació sense esperit”, *Paraules*, núm. 4 i 5, època II, abril-maig 1923.

SALVO TORRES, Ramon, Text introductori a *Poesia experimental catalana. Retrospectiva i mostra*, Barcelona, I.P.F.P. Escola del Treball de Barcelona, 1989.

SEMPRONIO, “La banca, entre l’art i l’anècdota”, *Pintures al Banc Sabadell*, Barcelona, Banc Sabadell, 1996.

SIMÓ I BACH, Ricard, “Joaquim Hutessà, escriptor i crític d’art”. *Diario de Sabadell*, 13-3-1986.

TEIXIDÓ, Domingo, “Una circular de la Academia de Bellas Artes”, *Boletín de FET y de las JONS*, 12-12-1940

TEN, Rosa, "Al paso de la VIII Bienal de Bellas Artes", a *Sabadell*, 18-5-71.

— “Visió nostàlgica d’un comentarista d’art d’excepció”, *Quadern 101*, juny 1995, p.38.

THOMÀS, Joan Maria, “Josep Maria Marcet i Coll i la <<Jefatura Territorial de Catalunya de FE de las JONS>>”, *Arraona*, núm.13, Sabadell, 1993.

- TORRELLA I PINEDA, Josep, *Notes per a un estudi de la vida cultural sabadellenca en els darrers quaranta anys*. Sabadell, Fundació Bosch i Cardellach, ponència, 15-3-1973.
- *Una efímera censura de cinema a nivell local*, Sabadell, Comunicació llegida a la FBC el 20-10-1982. Text mecanografiat de 5 fulls.
- TRONCHUT, José Maria, "Morera, Dalí y Castells", *Sabadell*, 25-9-1948.
- VILA ARRUFAT, Antoni, "Les belles arts a Sabadell", *Anuari del Museu de Sabadell* 1, Sabadell, Museu de Sabadell, 1934, pp.33-49.
- "De arte", *Boletín de información local de F.E.T. y de las J.O.N.S.*, 4-1-1941.
- VILA CASAS, Joan, "El cuadro ya no existe", *Destino* núm. 1089, 21-6-1958.
- *La meva Acadèmia de Belles Arts*. Sabadell, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, 1997. Text de la conferència que l'artista va realitzar el 18-12-1997 a l'Acadèmia.
- VILA PLANA, Lluís, "Comentario sobre el 1er Salón de Arte Actual", *Sabadell*, 30-11-1950.
- VILATOBÀ, Joan, "Exposición de pinturas de Vila Casas y Vila Plana", *Boletín De Información Local F.E.T y de las J.O.N.S.* Sabadell, núm. 47, 18-1-1941.
- VISOR, "El Grupo Z", *Sabadell*, 9-3-1950.
- Primer Salón Bienal de Bellas Artes", *Sabadell*, 21-5-53.
- Primer Salón de Bellas Artes (continuación)", *Sabadell*, 23-5-53.
- "II Salón de Bellas Artes", *Sabadell*, 24-5-55.

- "III Bienal de Bellas Artes", *Sabadell*, 18-5-57.
- "Deu, Sotos Bayarri, Vila Plana", *Sabadell*, 12-4-1958.
- "Lineas y manchas, arte nuevo de Angle", *Sabadell*, 29-1-59.
- "Resonancias de la IV Bienal", *Sabadell*, 21-5-59.
- "Dibujos de Trinidad Sotos Bayarri en el salón del <<Orfeo>> de Sabadell", *Sabadell*, 26-5-1959.
- "Pinturas de Vila Puig", *Sabadell*, 29-12-59.
- "Notas de Arte. V Bienal de Bellas Artes", a *Sabadell*, 15-5-65.

8.3. BIBLIOGRAFIA PER AUTORS TREBALLATS

8.3.1. Antoni Angle

ANGLE, Antoni, "El testimoni" a *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1999.

BELLMUNT, Francesc, "Entrevista a Antoni Angle", *Sabadell*, 26-4-1966.

BLANQUER, Joan, "Angle", Sabadell, Acadèmia de Belles Arts, 1959, catàleg.

CASTELLS, A., "L'Antoni Angle Roca, Sabadellenc d'importació", *Riutort* 19, octubre de 1959.

— *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

CIRICI PELLICER, A., "Unos limbos y un cielo", *Riutort*, núm. 33, 1960.

COSTA, Manel, "Exposició Antoni Angle", Sabadell, Acadèmia de Belles Arts, catàleg, 1969.

MARTÍ PAVÓN, Joan, "Antoni Angle i Joaquim Montserrat", *Sabadell*, 23-8-60.

MYLOS, "En el taller de los artistas con Antoni Angle", *Destino* núm. 1102, 20-9-1958.

Sabadell, "Arte por metros", *Sabadell*, 1-9-1960.

VISOR, "Líneas y Manchas, arte nuevo de Angle", *Sabadell*, 29-1-1959.

8.3.2. Llorenç Balsach

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

CIRICI PELLICER, A., "Unos limbos y un cielo", *Riutort*, núm. 33, 1960.

MYLOS, "En el taller de los artistas con Lorenzo Balsach", *Destino*, núm. 1.103, 27-9-1958.

VISOR, "Arte actual, pinturas de Llorens Balsach", *Sabadell*, 5-2-1959.

8.3.3. Joan Josep Bermúdez

BERMÚDEZ, J.J., "El testimoni", *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1999.

CATELLS, A., Catàleg de l'exposició a les Galeries Syra 27 maig - 9 juny 1958.

— *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

CIRICI PELLICER, A., "Unos limbos y un cielo", *Riutort*, núm. 33, 1960.

CIRLOT, J-E, "Borrell i Bermúdez del 'Grupo de Sabadell' Ateneo", *Correo de las Artes*, núm. 16, 1959.

— "Juan Bermúdez", Sabadell, Acadèmia de Belles Arts, 1961, catàleg.

— "Bermúdez en la Academia de Bellas Artes", *Sabadell*, 6-5-1961.

CORTÉS, Juan, "Juan J. Bermúdez, en Syra", *La Vanguardia*, 6-6-1958.

DEL CASTILLO, A., "Juan J. Bermúdez, en Syra", *Diario de Barcelona*, juny 1958.

-
- MARSA, Angel, 2Juan J. Bermúdez (Galerías Syra)", *El Correo Catalán*, 7-6-1958.
- La Prensa*, "Juan J. Bermúdez, en Galerías Syra", 4-6-1958.
- A. R. H. [Amadeu ROSELL HURTÓS] "Dígame Usted Juan J. Bermúdez", *Sabadell*, 28-12-1949.
- RIAZA, "Juan Bermúdez, en Amigos del Arte", *Tarrasa información*, 30-6-1958
- VISOR, "Bermúdez, esculturas", *Sabadell*, 14-4-1953.
- VISOR, "Pinturas de Juan J. Bermúdez", *Sabadell*, 10-4-1954.
- "Pinturas de Juan J. Bermúdez, en la Academia de Bellas Artes", *Sabadell*, 22-10-1955.
- "Esculturas en piedra de Bermúdez en la Academiam de Bellas Artes", *Sabadell*, 5-1-1957.
- "Arte nuevo, A. Bermúdez" [sic! J.J. Bermúdez], *Sabadell*, 17-1-1959.
- "Notas de arte,... Bermúdez, Subirachs y Monzó", *Sabadell*, 29-12-1959.
- "En la Academia de Bellas artes, pinturas de Bermúdez", *Sabadell*, 29-4-1961

8.3.4. Alfons Borrell

- ARRAHONÉS, L', "Sala de Arte Actual, Enero 59", *Riutort*, núm.11, gener 1959.
- BORRELL, Alfons, "El testimoni", *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1999.

Alfons Borrell, Antològica. Museu D'Art de Sabadell, 1990.

Alfons Borrell o l'Aura de la pintura, Vic, Eumo, 1996.

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

CIRICI PELLICER, A., "Unos limbos y un cielo", *Riutort*, núm. 33, 1960.

CIRLOT, J-E, "Borrell i Bermúdez del 'Grupo de Sabadell' Ateneo", *Correo de las Artes*, núm. 16, 1959.

— "Evolución de la pintura de Alfonso Borrell", *Correo de las Artes*, núm. 22, març-abril, 1960.

Diario de Barcelona, "Borrell y Bermúdez, en el Ateneo Barcelonés", 27-3-1959.

MARSÀ, Àngel, "<<Cruz y raya>> del del IV Salón Bienal", *Riutort*, núm. 17-18, juny 1959.

VISOR, "Borrell", *Sabadell*, 30-12-58.

8.3.5. Andreu Castells

A. [Andreu CASTELLS], "Andrés Castells, en Pictoria de Barcelona", *Sabadell*, 17-2-48.

BENET AURELL, J., *Revista* núm. 28, 23-10-1952.

— "El arte español en la Bienal", *Revista*, 12-10-1955.

BENET, Rafael, "Andrés Castells y sus directrices pictóricas", Barcelona, Galeria Pictoria, 1947, catàleg.

-
- BOSCH, Juan Francisco, "El avance por el buen camino del pintor Andrés Castells", *El Correo Catalán*, 14-2-1948
- "Andrés Castells, más allá del indicio y la probatura pictórica", *El año artístico barcelonés, 1948-1949*, Barcelona, 1949.
- "Andrés Castells y su pintura sentida y a la vez meditada", *El año artístico barcelonés, 1953-1954*, Barcelona, 1954.
- CALVET, Jordi, "L'aportació historiogràfica d'Andreu Castells (1918-1987)", Arraona, núm. 1, III època, 1988.
- CASAMARTINA, Josep, "Andreu Castells i Peig (1918-1987)", *La Muntanya i el Meandre*, Andreu Castells, pintor, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1989.
- CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.
- CIRICI PELLICER, A., "Unos limbos y un cielo", *Riutort*, núm. 33, 1960.
- COSTAJUSSÀ, José, "Cuando el personaje se llama... Andrés Castells. Premio <Ciudad de Sabadell> del IV Salón Biental de Bellas Artes", *Sabadell*, 20-5-1959.
- DAVID, Joan, *Exposició Andrés Castells*, Sabadell, Cercle Sabadellés, 1947, catàleg.
- "Comentarios a la Exposición de pinturas de Andrés Castells en Galerías Pictoria de Barcelona", *Sabadell*, 19-2-1948.
- "Exposició de pintures Andreu Castells", *Alba*, nov.1952.
- DEL CASTILLO, Alberto, "Andrés Castells en Pictoria", *Diario de Barcelona*, 18-1-1947.

-
- “Andrés Castells en Pictoria”, *Diario de Barcelona*, 13-2-1947
- “Andrés Castells en Pictoria”, *Diario de Barcelona*, 26-3-1949.
- “Andrés Castells en Argos”, *Diario de Barcelona*, 25-10-1952.
- “Dos Salas de las buenas”, *Diario de Barcelona*, 24-11-1955.
- DEU, José, “A dos palabras, tres porradas”, *Sabadell*, 30-5-1959.
- JAURÉS, Pasqual, “Un pintor ante la rosa de los vientos”, *Sabadell*, 25-2-1947.
- J.C., “Andrés Castells”, *Destino*, 13-7-1940.
- LA ROSA, Tristán, “Andrés Castells en Pictoria”, *La Vanguardia*, 19-1-1947.
- “Andrés Castells en Pictoria”, *La Vanguardia*, 18-2-1948.
- LIENCE BASIL, F., “Castells en Pictoria”, *El Mundo Deportivo*, 15-2-1949.
- LIENCE BASIL, F., “Andrés Castells”, *El Mundo Deportivo*, 27-3-1959.
- MARSÀ, Àngel, “Castells en Argos”, *El Correo catalán*, 25-10-1952.
- MARSÀ, Àngel, “La pintura como equivalente”, *El Correo catalán*, 2-11-1952.
- MARTÍ PAVON, Joan, “Entrevista con... Andrés Castells, Director de Riutort”, *Sabadell*, 15-12-1960.
- MASOLIVER, J.R., “Andrés Castells en Pictoria”, *La Vanguardia*, 2-4-1949.
- MONREAL, “Andreu Castells en Argos”, *El Noticiero Universal*, 25-10-1952.
- MORERA, Jacinto, “Carta abierta a Andrés Castells”, *Tarrasa*, 16-9-1948.

MYLOS, "En el taller de los artistas con Andrés Castells", *Destino* núm.960, 31-12-1955.

La Muntanya i el Meandre, Andreu Castells, pintor, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1989.

OLLER SILERA, Martín, "Cuatro generaciones opinan sobre el II Salón Bienal", *Sabadell*, 14-5-1955.

A.R.H. [Amadeu ROSELL HURTÓS], "Dígame Vd... Andrés Castells Peig", *Sabadell*, 26-3-1949.

SOLER POCH, J., "Andrés Castells", *El Correo Catalán*, 18-1-1947.

— "Los artistas frente a su propia obra", *El Correo Catalán*, 14-2-1948.

— "Andrés Castells", *El Correo Catalán*, 26-2-1948.

— "Andrés Castells", *Momento*, 30-10-1952.

TEIXIDOR, Juan, "Andrés Castells", *Destino*, 18-1-1947.

VISOR, "J.M.Brull, escultura; Andrés Castells, pintura y Román Vallés, pintura, en Sala de Arte Actual", *Sabadell*, 22-3-1958.

— "Resonancias de la IV Bienal", *Sabadell*, 21-5-1959.

YAGOCESAR, Andrés Castells, "*El Noticiero Universal*", 18-2-1948.

8.3.6. Jaume Deu

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

DAVID, Joan, "A propósito de la <<Historia de un interviu>>", *Sabadell*, 16-6-1956.

-
- “El pintor Jaime Deu”, *Sabadell*, 28-2-1957.
 - “La pintura religiosa en l’obra de Jaume Deu”, *Alba* núm. 87, maig 1957.
- MON, Fernando, “Oleos de Jaime Deu”, *La voz de Galicia*, febrer 1957.
- VISOR, “Exposición conjunta de José Buxeda Bosch (talla en madera) y Jaime deu Virgili (oleos) en la Academia de Brllas Artes”, *Sabadell*, 10-4-1955.
- “Variedades de J. Deu”, *Sabadell*, 2-4-1959.

8.3.7. Manuel Duque

- ALVARD, Julien, “Deux points c’est totut”, *Riutort* núm. 25, febrer 1960.
- CASTELLS, A., *L’art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.
- DDAA, *Manuel Duque, una visió retrospectiva 1943-1997*, Barcelona, Edicions AGN, 1998.
- DAVID, Joan, “Exposición Manuel Duque en la Academia de Bellas Artes”, *Sabadell*, 4-12-1943.
- BARRIO OLANO, Maria Teresa, *Le peintre espagnol Manuel Duque: Sa vie et son oeuvre*, París, Tesina dirigida per M.Bernard Dorival, dipositada l’Arxiu Històric de Sabadell, 1984.
- “El mítico paisaje de los orígenes”, AAVV, *Manuel Duque, Una visión retrospectiva, 1943-1997*, Sabadell, AGC Edicions, 1998.
- CIRICI PELLICER, A., “Unos limbos y un cielo”, *Riutort*, núm. 33, 1960.
- DUQUE, Manuel, “Rehabilitar la pintura”. Text de l’autor reproduït a *Manuel Duque, Una visión retrospectiva, 1943-1997*, Sabadell, AGC Edicions, 1998.

FAXEDAS, M.Lluïsa, "Manuel Duque i el *nuagisme*. L'aventura de París, a *Del nuagisme a la crisi de l'art informal. Art a Sabadell 1957-1970*. Sabadell, Museu D'Art de Sabadell, 2001.

Manuel Duque. La llegenda daurada o el retorn a una literatura pictòrica, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 2002, catàleg.

Sabadell, "Academia de Bellas Artes", 20-11-1943.

VISOR, "Pinturas de J.Duque" [sic! M. Duque], *Sabadell*, 21-3-1954.

8.3.8. Pere Elies

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

MIRALLES, Francesc, *Pere Elías 1893-1988*, Caja de Madrid, Barcelona, 1991, catàleg.

Pere Elías, Antològica, Museu d'Art de Sabadell, Quasar, Sabadell, 1987, catàleg.

Pere Elías: 1893-1988. Barcelona, Caja de Madrid, 1991.

VISOR, "Pinturas de Pedro Elías", *Sabadell*, 28-12-1954.

8.3.9. Ramon Folch

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

MYLOS, "En el taller de los artistas con Ramón Folch", *Destino*, núm. 938, 30-7-1955.

OLLER SILERA, Martín, “Cuatro generaciones opinan sobre el II Salón Bienal”, *Sabadell*, 14-5-1955.

PUIG, Arnau, *Ramon Folch. Antològica 1945-1961*, Sabadell, Fundació Caixa de Sabadell, 1995, catàleg.

Ramon Folch Roca. Antològica 1945-1961, Sabadell, Fundació Caixa de Sabadell, 1995.

8.3.10. David Graells

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

Exposició antològica d'homenatge a David Graells Montull, Sabadell, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, 1993, catàleg.

8.3.11. Josep Llorens

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

CIRICI PELLICER, A., “Unos limbos y un cielo”, *Riutort*, núm. 33, 1960.

CIRLOT, J.-E., *Josep Llorens*, Sala d'Art Actual, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, abril 1960, catàleg. Citat per Ricard LLORENS ROMEU, *Josep Llorens Baulés. Pintor i dissenyador tèxtil*, Sabadell, Fills de Josep Llorens Baulés, 1996, p.25.

— “Josep Llorens”, Sabadell, Sala d'Art Actual, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, 1960, catàleg.

— “La Action Painting en Barcelona”, *Correo de las Artes* núm. 28, oct.-nov. 1960.

LLORENS BAULÉS, Josep, “La creación artística de tejidos”, *Riutort* núm. 26-33, 1959.

LLORENS ROMEU, Ricard, *Josep Llorens Baulés. Pintor i dissenyador tèxtil*, Sabadell, Fills de Josep Llorens Baulés, 1996. Catàleg de l'exposició realitzada a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell el febrer de 1996.

MYLOS, “En el taller de los artistas con Llorens Baulés”, *Destino*, núm. 1094, 26 de juliol de 1958.

Josep Llorens Baulés, Sabadell, Fills de Josep Llorens Baulés, 1996, catàleg.

8.3.12. Joan Maurí

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

DAVID, Joan, “A propósito de las exposiciones de artistas sabadellenses en las galerías de arte de Barcelona”, *Sabadell*, 8-5-1943.

— “El retablo de San Lucas en la Academia de Bellas Artes, obra de Maurí Espadaler”, *Alba* núm. 24, febrer 1952.

MAURÍ ESPADALER, Joan, “A Mn. José Mª Bosch”, *Sabadell*, 6-3-1947.

OLLER SILERA, Martín, “Cuatro generaciones opinan sobre el II Salón Bienal”, *Sabadell*, 14-5-1955.

8.3.13. Joaquim Montserrat

ALBERCA, Mateu, “Joaquim Montserrat en la sala de Arte Actual”, Sabadell, 22-3-1960.

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

CIRICI PELLICER, A., "Unos limbos y un cielo", *Riutort*, núm. 33, 1960.

GARRIGA, Antoni, "Joaquim Montserrat", Sabadell, Acadèmia de Belles Arts, 1960, catàleg.

MONTSERRAT, Joaquim, "El testimoni" a AAVV. *Entre la continuïtat i el trencament. Art a Sabadell 1939-1959*, Sabadell. Museu d'Art de Sabadell, 1999, catàleg.

MARTÍ PAVÓN, Joan, "Antoni Angle i Joaquim Montserrat", *Sabadell*, 23-8-60.

Sabadell, "Joaquim Montserrat en la Academia de Bellas Artes", 5-3-1960.

Sabadell, "Arte por metros", *Sabadell*, 1-9-1960.

VISOR, "En el Salón de Arte Actual, pinturas de Joaquin Montserrat", *Sabadell*, 17-3-1960.

8.3.14. Xavier Oriach

Le Bestiaire. Xavier Oriach peinturers, 1989-1999, Vernon, Musée Municipal A.G. Poulain. Vernon, 2000, catàleg.

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

— "Dos oportunidades ciudadanas", *Sabadell*, 9-3-1950.

CREUS, Maia, "Xavier Oriach i Soler. Notes per a una biografia", a *Le Bestiaire. Xavier Oriach peinturers, 1989-1999*, Vernon, Musée Municipal A.G. Poulain. Vernon, 2000, catàleg.

Xavier Oriach, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 1988.

Xavier Oriach, València, Galeria Luis Adelantado, 1990, catàleg.
VISOR, "El grupo Z", *Sabadell*, 9-3-1950.

8.3.15. Josep Plans

DAVID, Joan, "Comentaris a l'exposició de dibuixos i pintures de Josep Plans Solà", *Alba*, núm. 39, maig 1953.

Josep Plans Solà, Pintor, Sabadell, Fundació Amics de les Arts i de les Lletres de Sabadell. Col·lecció Persones 1, 1989.

8.3.16. Jordi Roca

FERNÁNDEZ, Anna, *Jordi Roca. Sofrosyne*, Sabadell, Jordi Roca, 1999.

Mozart. Jordi Roca, Graz, (Austria), Werkbund Galeri, 2000, catàleg.

8.3.17. Romà Vallès

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

CIRICI PELLICER, A., "Una anàlisi de Romà Vallès", de Publicaciones Españolas – *Cuadernos de Arte*, Madrid, 1964. Citat a J. CORREDOR-MATHEOS, *Romà Vallès. 50 anys de pintura*. Barcelona, Editorial Mediterrània, 2001.

— "Romà Vallès", Barcelona, Museu d'Art Contemporani de Barcelona, 1960, catàleg.

-
- CIRLOT, J-E, "Vila Casas y Romá Vallés, *Papeles de Son Armadans*, setembre, 1958.
- "Román Vallés", Barcelona, Ateneo Barcelonés, 1959, catàleg.
- "Las pinturas de Román Vallés", *Revista*, març, 1959.
- "L'evolution de Román Vallés", *Art Actuel International*, núm.13, 1959.
- "La evolución de Román Vallés", *Correo de las Artes*, núm. 15, 1959.
- "Las pinturas recientes de Román Vallés", *Correo de las Artes*, núm. 22, 1959.
- "Estética de Vallés", *Revista*, 1960.
- "Vallés", *Aujourd'hui*, núm. 24, 1960.
- "Arte de Román Vallés, *Índice*, núm. 142, 1960.
- *Román Vallés*, Madrid, Sala Neblí, 1960, catàleg.
- "Mundo de Román vallés", *Correo de las Artes*, núm. 25, 1960.
- "La obra de Román Vallés", *Cuadernos de Arquitectura*, núm. 42, 1960.
- CIRLOT, Lourdes, *La pintura informal en Catalunya, 1951-1970*, Barcelona, Anthropos, 1983.
- CORREDOR-MATHEOS, J., "Romà Vallès. Origen i desenvolupament d'un cosmos" a *Romà Vallès*. Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1998, catàleg.
- *Romà Vallès. 50 anys de pintura*, Barcelona, Editorial Mediterrània, 2001.

DEL CASTILLO, *Diario de Barcelona*, 3-3-1957

— *Diario de Barcelona*, 27-1-1959.

L. "Homenaje a Román Vallés", *Revista* núm. 448, 31-12-1960.

Romà Vallès, Trajectòria 1956-1996, Barcelona, Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1998, catàleg.

VISOR, "J.M.Brull, escultura; Andrés Castells, pintura y Roman Valles, pintura, en Sala de Arte Actual", *Sabadell*, 22-3-1958.

8.3.18. Esteve Valls Baqué

BALSACH, M.J. , "Esbatementisme. Exposició antològica del pintor Valls baqué al Museu d'Art de Sabadell", *Avui*, 11-4-1982.

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

Diari de Sabadell, "Valls Baqué en el Museu d'Art", 17-3-1982.

Diari de Sabadell, "Valls Baqué en el Museu d'Art", 19-3-1982.

Diari de Sabadell, "El pintor Valls Baqué morí sol a la seva casa pairal", 17-5-1994

FÀBREGAS, Camil, "Esteve Valls Baqué, pintor sabadellenc", *Diari de Sabadell*, 11-6-1994.

MIÑANA, Esther, "Un home especial, Esteve Valls Baqué", *Diari de Sabadell*, 20-5-1994.

SALA-SANAHUJA, Joaquim, "Posar d'acord la creació amb algun somni", Sabadell, Text mecanografiat, MAS Exposicions, Valls Baqué, 1982.

-
- “Tradició”, *Cuadernos de estudio y cultura*, núm 7, juliol 1997, Associació Col·legial d’Escriptors de Catalunya.

8.3.19. Joan Vila Casas

A.LL., “Ha vuelto un pintor: J. Vila-Casas”, *Destino* núm. 693, 18-11-1950.

ARÚS, Joan, “Ante la exposición de Vila Casas”, *Tribuna*, 27-1-1940.

B. “Vila Casas y sus <<Escrits>>”, *Sabadell*, 15-5-1954.

BLANQUER I PANADÀS, Joan, *Joan Vila Casas*, FBC, 1967.

Boletín de Información Local de FET y de las JONS, Exposició de Vila Casas i Vila Plana,

CASTELLS, A., *L’art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

CIRICI PELLICER, A., “Joan Oliver i Vila Casas”, *Sabadell*, 10-5-1952.

CIRLOT, J-E, “Vila Casas y Romá Vallés”, *Papeles de Son Armadans*, setembre, 1957.

— “las planimetrías de Juan Vila Casas”, *Riutort* núm. 11, gener de 1959.

— “La pintura de Vila Casas”, *Revista* núm. 386, 1959.

— “Juan Vila Casas”, *Correo de las Artes*, núm. 18, 1959.

— “La obra de Vila Casas. El centro del laberinto”, *La Vanguardia* 6-12-1969.

El Correo Catalán, “Vilacasas”, 4-1-1945.

El Correo Catalán, “Vilacapas”, 2-12-1950.

CORTÉS, Juan, “ Vila Casas”, *Destino*, 2-12-1950.

— “Vila Casas”, *Destino* núm. 762, 15-3-1952.

— “El artista Vila Casas”, *Destino* núm. 898, 23 10-1954.

— “Los informalismos de Vila Casas”, *Destino* núm. 1107, 25-10-1958.

Crítica, “Juan Vila Casas”, febrer-març 1945.

DAVID, Joan, “Exposición de Vila Casas y Vila Plana”, *Boletín...* 4-2-1941

— “Las exposiciones de Vila Casas y J. Vives Llull”, *Boletín...* 18-11-1941.

— “La exposición de Vila Casas en la Academia de Bellas Artes”, *Sabadell*, 24-12-1942.

— “J. Vila casas”, *Sabadell*, 8-1-1944.

— “Exposición de Vila Casas en Galerías Pictoria de Barcelona”, *Sabadell*, 6-1-1945.

— “La exposición de Vila-Casas en la Academia de Bellas Artes”, *Sabadell*, 14-2-1946.

— “Comentarios a la exposición Vila-Casas en el <Círculo Sabadellés>”, *Sabadell*, 17-4-1947.

— “La obra actual del pintor Vila Casas”, *Sabadell*, 9-3-1950.

— “El pintor Juan Vila Casas”, *Sabadell*, 23-11-1950.

— “Juan Vila Casas”, *Sabadell*, 2-2-52.

-
- “Joan Vila Casas”, *Alba* núm. 28, juny 1952.
- DEL ARCO, “Juan Vila Casas”, *Destino* núm.1110, 15-11-58.
- DEL CASTILLO, A., “Vila Casas en Pictoria”, *Diario de Barcelona*, 6-1-1945.
- Destino*, “Vila Casas”, 13-1-1945.
- “Una nueva obra literaria de Vila Casas”, núm. 1010, 1-12-1956.
- Diario de Barcelona*, “Vilacasas, en la Sala Gaspar”, 2-12-1950.
- FÀBREGAS, Camil, “Próxima exposición de J.Vila Casas”, *Sabadell*, 16-2-1950.
- FEBO, “Vila Casas”, *Boletín...* 6-11-1941.
- Hoja del Lunes*, “Sala Gaspar”, 27-11-1950.
- J.M. “Los de sabadell”, *Sabadell*, 5-4-1952.
- M.B. “En torno a la pintura de Vila Casas”, *Sabadell*, 29-3-1952.
- M.R., “La academia de Bellas Artes de Sabadell”, *Destino*, febrer-març1950.
- El Noticiero Universal*, “De Montmartre a Sabadell con bagaje de color y nuevos aires”, 2-12-1950.
- La Prensa*, “Vilacasas, en la Sala Gaspar”, 8-12-1950.
- La Vanguardia*, “Vila Casas, en Sala Gaspar”, 2-12-1950.
- Vila Casas. Pintura i estructures*, Sabadell, Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, 1997, Catàleg.
- VISOR, “Exposición de pinturas de J.Vila Casas”, *Sabadell*, 21-2-1950.

-
- “Vila Casas”, *Sabadell*, 8-12-1950.
 - “En torno a la pintura de Vila Casas”, *Sabadell*, 3-4-1952.
 - “Vila Casas”, *Sabadell*, 8-5-1952.
 - “Vila Casas. Dibujos”, *Sabadell*, 27-5-1952.

TORRENS, Manuela, *Vilacasas, 50 anys de continuïtat*, inèdit.

VILATOBÀ, Joan, “Vila Casas y Vila Plana”, *Boletín...* 18-1-1941

8.3.20. Lluís Vila Plana

A. “Luís Vila Plana, en Galerías Augusta de Barcelona”, *Sabadell*, 8-4-1948.

CASTELLS, A., *L'art sabadellenc*, Sabadell, Riutort, 1961.

CIRICI PELLICER, A., “Unos limbos y un cielo”, *Riutort*, núm. 33, 1960.

CUSCÓ i AYMAMÍ, Joan, “Semblança de Lluís Vila Plana”, *Quadern*, núm. 85, 1992, pp. 90-94.

DAVID, Joan, “Exposición de Vila Casas y Vila Plana”, *Boletín...* 4-2-1941

- “Exposición de L. Vila Plana”, *Sabadell*, 17-2-1942.
- “Joaquín Julivert y L. Vila Plana”, *Sabadell*, 24-2-1942.
- “La exposición de Luís Vila Plana en la Academia de Bellas Artes”, *Sabadell*, 8-2-1944.
- “Exposición de L. Vila Plana”, *Sabadell*, 23-2-1946

- “Exposición de pinturas de L. Vila Plana en el Círculo Sabadellés”, *Sabadell*, 21-11-1946.
- “Notas i Comentarios al margen de la obra de Vila Plana a propósito de su exposición en Galerías Augusta de Barcelona”, *Sabadell*, 31-3-1948.
- “Comentarios a la obra pictórica de Vila Plana en las Galerías Augusta de Barcelona”, *Alba*, núm. 21, 1951.

VILATOBÀ, Joan, “Vila Casas y Vila Plana”, *Boletín...* 18-1-1941.

VISOR, “Deu, Sotos Bayarri, Vila Plana”, *Sabadell*, 12-4-1958.